Egy hatszor ha-ábzott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 krajczár; többszöri igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdij külön minden igtatás után 30 kr.

HIRDETÉSEK.

Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Haasenstein és Vogler Wallfischgasse Nr. 10, Mosse R. Seilerstätte Nr. 2 és Oppelik A. Wollzeile Nr. 22.

Csodálatraméltó a természet ereje,

ha az kellő módon alkalmaztatik.

Bojtorjángyökér-szesz

a legrégibb időtöl fogva mint a szőrnövés bármely nemének legsikeresebb szere ismertetik, s a benne foglalt szőrnövesztő anyagoknak általam létesitett concentrálása által valódi feltünést okozó szerré emelkedett, ugy annyira, hogy fiatal 15 éves emberek rövid pár nap alatt **tömött szakállt kaptak. Bizonyitéka ennek,** miszerint felszólittattam, ajánlanám figyelembe azon helyeket, hol a haj- vagy szakállnövés alkalmatlanná válhatnék, miután a megkent helyeken, habár eddig ott még a hajnak nyoma sem lett volna is látható, vagy több évi kopaszság után is az eredmény biztos s a hatás meglepő gyors. Hajhullás ellen **tüstent használ.** Még a bécsi »Medizinische Zeitung« is oda nyilatkozik, miszerint a bojtorjángyökér szesz a legjobb minőségben kapható csak az előállitó

Winkelmayer J.-nél

Bécs. VI. ker. Gumpendorferstrasse 159.

Budapesten: Török József urnál, király-utcza 7.

Egy palaczk ára, több nyelven irt használati utasitással együtt, 90 kr. Postai küldésnél 10 kr. csomagolási dijjal több. 3214

EPILEPSIE

(nehézkór) levél utján gyógyittatik dr. **Killisch,** különleges orvos által Neustadtban, Drezda mellett (Szászországban). *Már 8000-n é többen sikerrel gyógykezeltettek.*

Megbetegedéseknél

diphteritis,

torokgyik s gégelob eseteiben ajánlom legujabb szerkezetü **torok- jégzacskóimat** 2 nagyság ban, 1 frt és 1 frt 25 krral drbját. Továbbá **nyak - borogatásokat.** Priesznitz rendszere szerint, kitünö hatással **rekedtség, dagadt mandolák-, torokgörcs, gégehurut és gégeköhögésnél.** Ára, kimeritö használati utasitással együtt dbonkint 1 frt 50 kr. Ugyszintén **test-borogatások** altesti bajoknál 2½ frttól kezdve drbonkint.

Szállitás pontosan utánvét mellett.

Legújabb, gazdag tartalmú árjegyzékemet sebészeti gummi-áruk-, kötelékek és **gummi különlegességekről** kivánatra mindenkinek megküldöm ingyen és bérmentve 2573

John Zieger,

Gráczban,

sebészeti gummi-áruk és kötelékek raktára.

FÉREG-POR

kitűnő minőségű,

moly-tinktura, kámphor, naphtalin, patschouli-fű ajánlja

3292 **NERUDA NÁNDOR,**

Hatvani utcza 10. sz. „az arany méhkashoz."

FERENCZ JÓZSEF KESERÜVIZ-FORRÁS

legtartalomdúsabb és leghatásosabb budai keserűviz.

Kapható minden gyógytárban és füszerkereskedésben.

Rendes adagként ½ pohár elegendő. 3260C

Minden régi köhögés ellen,

mellfájdalmak, sok évi rekedtség, torokbajok, s a tüdő nyálkásodása ellen a több orvos által megpróbált

fehér mellszörp,

oly gyógyszer, mely még soha sem használtatott a legkielégitőbb eredmény előidézése nélkül. Ezen szörp már az első használatnál feltünöleg jótékonyan hat, söt a **görcsös** és **hög- hurutnál** elösegiti a nyulós és megrekedö nyálka kiköhögését, azonnal enyhiti a gége ingerlékenységét és rövid idö alatt eltávolit minden, ha még oly heves, söt magát a legveszélyesb **száraz betegségi köhögést, és a vérhányást is.**

Ára 1 egész üvegnek 3.60, egy fél üvegnek 1.80, egy negyed üvegnek 90 kr.

3025 **Mayer G. A. W.,** Breslauban.

Föraktár Budapesten: Török József gyógyszerész urnál, király-utcza 7. sz.

PURITAS

haj-ifjitó tej.

A „**Puritas**" nem hajfesték, hanem tejnemü folyadék, mely majdnem azon csodálatos hatással bir, hogy ösz hajakat megifjit, azaz lassankint, még pedig **legkésőbb tizennégy nap alatt** ama szint visszaadja, melylyel eredetileg birtak!

A „**Puritas**" nem tartalmaz festék-anyagot. A haj tetszés szerint vizzel mosathatik, lehet fehérrel átvont vánkoson aludni és gözfürdöket használni, a festéknek nyoma sem vehetö észre, mert a **PURITAS** nem fest, hanem ifjitja, és pedig a leghosszabb és legdúsabb női hajzatot és a férfi haját és szakállát.

ALKALMAZÁSA

a világon a legegyszerübb. A tejet kezünkbe öntve, a hajat addig dörzsöljük vele, mig egészen át nincs áztatva, s ezt naponkint kétszer ismételjük. Ebböl áll az egész. Ha a haj eredeti szinét visszanyerte, mi rendesen tiz vagy tizenkét nap mulva szokott bekövetkezni, akkor a további használat a tejnek hetenkinti egyszeri bedörzsölésére szoritkozhatik.

Egy üveg „**Puritas**" ára **2 frt** (postai küldésnél 20 krral több) s készpénzen vagy utánvét mellett kapható Bécsben:

FRANZ OTTO-nál, Mariahilferstrasse 38.

Főraktár: 2350

Budapesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél, király-utcza 7.

Raktárak Magyarország következő gyógyszerészeinél:

Arad: Rozsnyay Mátyás.	**Nyitra:** Rosenfeld S.
B.-Csaba: Lang G.	„ Tombor Kornél.
Debreczen: Göltl Nándor.	**Pancsova:** Gräff V. H.
Eszék: Gobetzki József.	**Pécs:** Goldschmiedt M.
„ Dienes J. G.	**Pöstyén:** Orgon János.
Gyöngyös: Vozáry Tamás.	**Pozsony:** Soltz Rezsö.
„ Mersits Nándor.	**Rimaszombat:** Liszka József.
Győr: Vollnhofer F. G.	**S.-A.-Ujhely:** Pintér Ferencz.
Karánsebes: Müller F. J.	**Segesvár:** Teutsch J. B.
Károlyvár: Csiky Kristóf.	**Szeben:** Gürtler Károly.
Kassa: Hegedüs Lajos.	**Szeged:** Meák Gyula.
Keszthely: Wünsch Ferencz.	„ Barcsay K.
Kolozsvár: Valentini E. A.	„ Kovács Albert.
Kőszeg: Küttel István.	**Székesfehérvár:** Dieballa Gy.
Miskolcz: Dr. Csáthy Szabó Ist.	**Szigetvár:** Salamon Gyula.
Nagy-Becskerek: Kokits A. F.	**Temesvár:** Lechner B.
Nagy-Enyed: Binder Ágost.	**Tokaj:** Brezányi E.
Nagy-Kanizsa: Prager B.	**Versetz:** Strach Se.
Nagy-Várad: Molnár József.	**Zólyom:** Stech Lajos.

Gyönyörü szép

HÖLGYRUHAKELMÉK

a legkedvezőbben megszerezhetők 8054

HAMBURGER ADOLF-nál,

Budapest, koronaherczeg-utcza 8. sz.

Minták kivánatra azonnal ingyen és bérmentve bárhova küldetnek.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható

VIRÁGREGÉK.

Irta

TOMPA MIHÁLY.

Egy szinnyomatu czimképpel.

Ára füzve igen diszesen kiállitva 2 ft 50 kr.

Kiss József

KÖLTEMÉNYEI.

Ára füzve 2 forint.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utcza 4-ik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

SZLEMENITS PÁL

Magyar fenyitő törvénykönyve.

Ötödik, az 1872-ik évig a büntető törvényekre és gyakorlatra vonatkozólag némely intézkedések tárgyában keletkezett legujabb törvények és miniszteri rendeletekkel **bövitett** kiadás.

ÖKRÖSS BÁLINT-tól.

Függelékkel:

Büntetőjogi kalauz szótári alakban.

Ötödik kiadás. (XVI, 368 l., II, 212 l. 8-rét.) Füzve 3 frt.

KIS NEMZETI MUZEUM.

Ára egy-egy kötetnek 50 kr.

1. **Magyar dalnok.** A legszebb dalok, románczok, balladák, s egyéb szavalásra alkalmas költemények gyüjteménye.
2. 3. **Kisfaludy Károly válogatott munkái.** 2 kötetben. I. Versek és elbeszélések. II. Szinmüvek.
4. **Regegyöngyök.** Jósika Miklós legszebb beszélyeiböl. A magyar nép és ifjuság számára.
4. **Robinson Crusoe élete és kalandjai.** Angol után átdolgozva 124 képpel.
6. **Tündérmesék.** A legkedveltebb gyüjteményekből összeállitva.
7. **Boldogháza.** Buzditó és oktató történet. 23 képpel.
8. **Magyar népdalok.**
9. **Magyar hősköltemények.**
10. **Abafi.** Regény irta Jósika Miklós. Két rész egy kötetben.
11. 12. **Magyarország története a legrégibb időktől korunkig.**
13. **Kisfaludi Sándor válogatott munkái.**
14. **Történeti adomák és jellemrajzok.**
15. 16. **Jókai Mór válogatott beszélyei.**
17. 18. **A szabadság hősei és vértanui.** Lapok a magyar történetből Horváth M., Kerékgyártó Á., Szilágyi S. stb. nyomán irta Kulifay Ede.
19. **Kölcsei Ferencz válogatott munkái.**
20. **Tréfás versek.**
21. **Csokonai Mihály válogatott versei.**
22. **Mignet, Franklin élete.**
23. 24. **Mathews. Hogyan boldogulunk?** Két kötet.
25. 26. **Fáy András** eredeti **meséi és aphorismái.** Két kötet.
27–29. **Boros Mihály válogatott kisebb munkái.** Három kötet.
30. 31. **Vértessy Arnold. Ujabb beszélyei.** Két kötet.
32. **Simans Tivadar. Az ős-római időkből.** Korrajzok ford. Bús Vitéz.
33. 34. **Kane a sarkutazó. A második Grinnell-expediczió sarkutazása.** Dr. Kane E. K. müve után. Bevezetéssel ellátva.
35. 36. **Érintkezés az emberekkel.** Irta **B. Knigge Adolf.** A tizenötödik javitott kiadás után **Nagy István.** Két kötet.
37. **Erdély története.** Az ősidőktől korunkig. Egybeállitá Kuliffay Ede.

A legjobb s legolcsóbb, vasból készült

szalon- és kerti bútorok

ugyszintén a legújabb szabadékozott **összerakható ágyak rugony-matráczczal** kárpitozással, melyek összetolatván, egy trumeau-szekrényhez hasonlitanak, ajánl

FEIWEL LIPÓT

első m. k. vasbutor- és tüzhely-gyára

Budapesten.

Raktár: ország-út 43. szám a., a nemzeti szinház közelében.

Képes árjegyzékek bérmentve.

Ugyanott egy új, négy kerekű **angol tüzi fecskendő** is igen olcsón kapható. 3307

A KÉM.

REGÉNY.

Irta:

COOPER FENIMORE J.

Angolból forditotta

CSEREY JÓZSEF.

Két rész.

Ára a két résznek füzve 2 frt. 50 kr.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre .. 12 frt, félévre .. 6 » | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. 8 frt, félévre .. 4 » | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre .. 6 frt, félévre .. 3 »

15. szám. — 1877. Budapest, április 15. XXIV. évfolyam.

PETZVAL OTTÓ.

Ritka eset, hogy a nagy sokaság, a valódi tudós egyénisége, életfolyása s alkotásai iránt tartós és mélyreható rokonszenvvel viseltetnék. Hiányzik erre egyfelől a közönségben az érzék, de viszont a tudós élete is oly rejtett, a nyilvánosságnak oly szük körére van szoritva, hogy kevéssé ébresztheti fel a közérdeklődést. Kivált napjainkban, a külső csillám, a felületesség korszakában, a világ alig vesz tudomást a tudós csendes munkásságáról, s átalában az oly existencziákról, melyek a közelismerésre épen nem, vagy csak ritkán támaszkodnak, s szellemi fensőségüket a szokásos igényeknek nem rendelik alá.

Igy történik azután, hogy magas tehetségü, müveikben örökké élő férfiak egyénisége alig emelkedik tul a köznapiság szinvonalán a nagy közönség előtt, s gyakran megesik nálunk is, hogy midőn hazai tudósaink valamelyikének nevét valami alkalom előtérbe állitja, az igénytelen név mögött csak kevesen gyanitják a magas röptü fenkölt szellemet, a nagy és nemes jellemet, mely annak hordozójában lakozik.

Petzval Ottó európai hirü tudós, elismert tekintély a tudomány általa müvelt sokféle térein, s mégis midőn most tanárságának negyvenedik évfordulóját ünneplik tanitványai és tisztelői, hányan lesznek, a kik nevét hallva, — azt fogják kérdezni: vajjon ki az? — De ha a nagy közönségben nincs is meg a kellő fogékonyság a tudós érdeme iránt: megvan annak is a maga köre. Minden tudós, hacsak nem kiállhatatlan különcz, vonzza a maga egyénisége köré kisebb-nagyobb körét a tisztelőknek és tanitványoknak, kik biznak eszméiben, követik őt uttörő munkájában, vele együtt mozognak a tudományos lelkesedés átszellemült sphaerájában, magukba szivják elveit, jellemét, irányát, s áthatva eszméitől, elszélednek a nagy világban, hogy tehetségeiket a tőle vett alapokon önállólag tovább müveljék, s azoknak, kik utánok jőnek, helyet engedjenek a mester körül. Évek hosszu során át igy készül s tágul a kör, s a hatás egyre nagyobb, mélyebb és maradandóbb. A tudós s különösen a tanár érdemét csak a közvetlen érintkezésben lehet kellőkép méltányolni. Csak a tanitvány képes arra igazán, ha küzködései közben a tudomány nehézségeivel, tanára egyetlen eszmével bevilágitja előtte a tért, s e sugárban meg-megcsillogtatja a tudás homályos tartományait. S a valódi tanár tudja ezt, s e tudatban megleli azt a jutalmat, mit korának közönségénél hiában keresne.

Petzval Ottó, a valódi tudósok, a hivatott tanárok egyike, fokozódott mérvben fogja élvezni ez irigylendő tudatot, ha emlékezetébe zárja a legbensőbb ragaszkodás mind azon jeleit, melyeket számos tanitványai 40 éves tanári jubileuma alkalmából kifejezésre juttattak. S az érzelmekben, melyeket tanitványai e ritka ünnepély alkalmából nyilvánitottak iránta, osztoztak tanártársai, széles körben elterjedt tisztelői, s egykori tanitványai, szóval

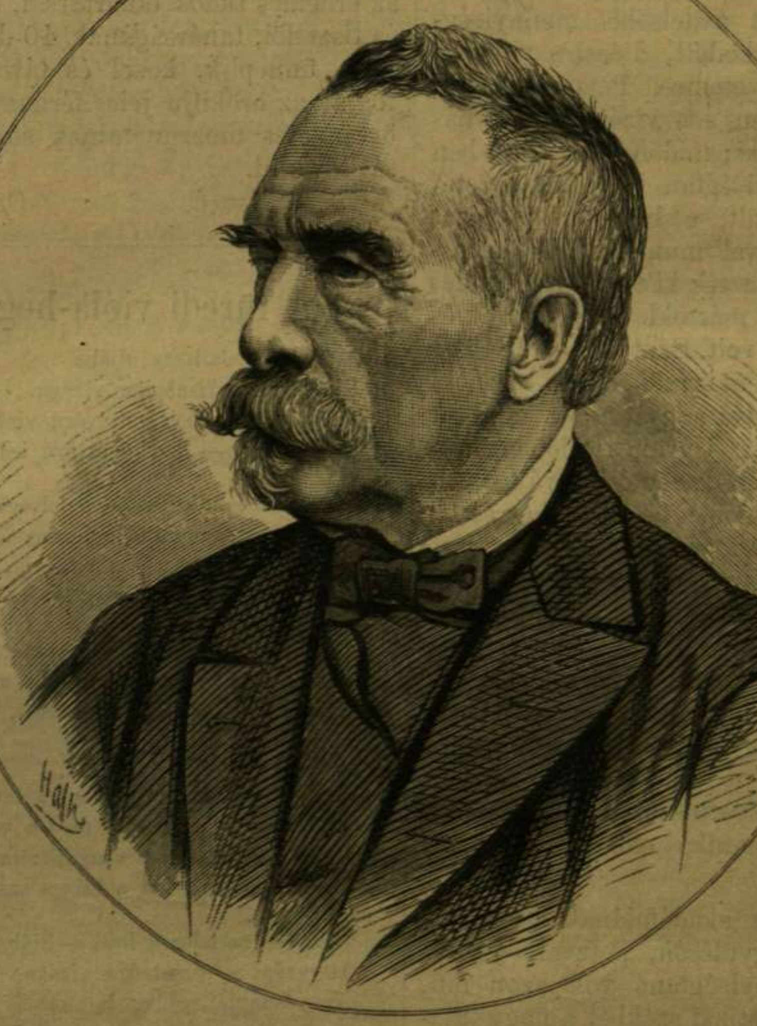

PETZVAL OTTÓ.

mind azok, kik Petzvalban a tudóst, és a kitünő embert becsülni tanulták. Mert hogy mint tudós és ember egyaránt tiszteletre méltó, azt minden ismerője tudja.

A mennyiségtannak s az ezzel kapcsolatos tudománykörnek a mai kor tudományosságának szinvonalán álló kitünő művelője. Nagy számu munkáival nemcsak a tudománynak ujabb fölfedezések által, hanem a haza tanuló ifjuságának is megmérhetetlen szolgálatokat tett, számos, e szakba vágó tan- és kézi-könyvei a mathematikai tudományok tanitásánál a szó szoros értelmében nélkülözhetlenekké váltak. Előadását s irásait tiszta, rendszeres eszmemenet, s e mellett szabatos, világos, a megértést megkönnyitő nyelv és előadás jellemzi. A legnehezebb mathematikai tételek levezetésében annyi könnyüséget, szabatosságot s tapintatot tüntet fel, hogy ezek segélyével, különben száraz és rideg tantárgyait is vonzókká tudta tenni.

Mint ember, Petzval a legőszintébb szeretet és tisztelet tárgya mind azok előtt, kik hozzá közelednek. Nyugodt derültség, szelid jóság jellemzik, mint tanárt, s mint mindig jóakaró barátot egyaránt. A mathesis abstractiói elsiklottak kedélyén, s a mogorva szótalanság, mely a mathematikusoknál oly gyakori, rajta legkevésbbé sem mutatkozik.

Petzval 1809. jan. 6 án született Béla szepesmegyei városban. A gymnáziumot Lőcsén, a bölcsészeti tanfolyamot Kassán végezte. Mérnöki tanulmányokra szánván magát, 1828-ban Pestre jött, s itt bátyja, Petzval József, akkor a pesti, jelenleg a bécsi egyetemen a felsőbb mennyiségtan tanára, vezetése alatt tanulmányozván a mérnöki tudományokat, a három évi tanfolyam bevégezte után kitünő sikerrel állotta ki vizsgálatait, s legott korrepetitor gyanánt alkalmaztatott a mérnöki intézetben. 1837-ben bátyja, ki a pesti egyetemen mint a felsőbb mennyiségtan tanára müködött, Bécsbe vitetvén tanárnak az egyetemre, Petzval Ottó a gyakorlati mértan s a vizépitészet tanárává neveztetett ki; midőn pedig 1839-ben a felsőbb mennyiségtan tanszéke egyetemünkön megürült, a hirdetett pályázat alkalmával Petzval munkálata lévén legkitünőbb, őt nevezték ki e tantárgy rendes tanárává. Ekkor már okleveles mérnök és bölcsészeti tudor volt. Ezután még 1845-ig helyettes tanárként is müködött a mérnöki intézetben, előadva a gyakorlati mértant és vizépitészetet. Ugyanez időben kétizben a bölcsészeti kar dekánjává választatván, e minőségében összesen hat és fél évig müködött. A forradalom után a gyakorlati mértan és vizépitészet tanszékétől Petzelt tanár felmentetvén, e tanszék helyettesitőjéül ujolag Petzval neveztetett ki, s 1856-ig müködött e téren. Midőn az ötvenes évek elején a mérnöki intézet az ipartanodával egyesittetett, s a mostani müegyetem ekként létrejött, ez egyetemen egyelőre csak helyettes tanárok müködvén, Petzval a mechanika előadásával bizatott meg.

1856-ban az akadémiának a forradalom utáni első gyülésén, Petzval öt kötetes elemi mennyiségtana volt azon mü, mely a mathematikai szakból a nagy jutalommal lőn kitüntetve. Ugyanekkor az akadémia Petzvalt egyszerre rendes tagjává választotta.

Petzvalnak a mennyiségtani tudományok müvelésében korszakalkotó müködése első sorban azon irodalmi munkákban áll, mikben Petzval mélyreható tanulmányait a legnagyobb sikerrel értékesitette. Már 1837 és 45 közt jelentek meg nagy gyakorlati mértana s vizmü és vizépitészettana. 1866-ban az akadémia részéről egy nagyobb szabásu mechanika megirásával bizatott meg, s két nagy kötetből álló munkája elkészülvén, alig terjedt el ez a tudományos világban, csakhamar megjelent két nagy kötetből álló felsőbb mennyiségtana, mely mü Petzval összes munkáinak koronájául tekintendő. Irt még egy kisebb mechanikát is, mely a középtanodákban most is használatban van, továbbá rövid kézikönyvet a mezei gazdák, gépészek s mozdonyvezetők számára, mely bár 8000 példányban nyomatott, már teljesen elfogyott. Petzval utóbbi időben még a csillagászati tanszék helyettesitésével is megbizatván, irt elemi csillagászatot is, melyet szintén az akadémia adott ki. Legujabb, még ki nem adott munkájának czime: „Egy forgatási gőzmozditónak gyakorlati elmélete." E 30 ivből álló munka, miután a tárgyról még senki sem irt, ép oly eredetinek, mint érdekesnek igérkezik.

Átalában Petzval munkáit ép ugy, mint előadását mindenek felett az érdekesség jellemzi. Jobban, mint ő, mathematikus alig tud, magában oly száraz tudománya iránt érdeket gerjeszteni. Tanári müködésének vannak is kézzel-fogható s értékes jelei. Jelentéktelennek épen nem mondható mennyiségtani irodalmunk törzsét s legbecsesebb nyilvánulásait az ő munkái képezik. Tanitványai közül jeles szakembereink, Kondor, Hunyady, Mártin (egyetemi tanárok) s mások kerültek ki. Egész sora a becses értekezéseknek alapitotta meg hirnevét a külföld előtt is, s a midőn az érdemes tudós tanártársai, tanitványai és tisztelői, tanárságának 40-dik évfordulóját, ünneplik, közel és távolban sokan fogják az örökifju jeles férfiunak élete ily örvendetes mozzanatainak sokszorozódását kivánni.

Orbók Mór.

A füredi viola-hegy…

A füredi viola-hegy aljába
Kinyilott a rózsabokor virága.
Piros rózsa — beh gyönyörü virág is!
Szőke leány — beh gyönyörü leány is!

Tiz ut is van, egyse jó a felvégbe:
Erre jár a falu minden legénye.
A hol ez a piros rózsa virágzik,
Hejh! ott az ut, ha rosz is, de — sugárzik.

Mintha csupa gyöngygyel volna bevetve,
Mintha csak a mennyországba vezetne!
Ég a rózsa lobogó nap tüzétül,
Meggyulladt a lány egy legény szemétül.

Ha szivében meggyujtottad a lángot:
Csalfa legény, ne csald meg a virágot.
Virág a lány, egyszer nyilik: tavaszszal!
Vidd a rózsát, vidd a leányt magaddal.

Őszi eső csöndesen hull — hiába!
Hervadoz a rózsabokor virága,
Árva lombját, csüggedt lombját lehajtja,
Árva szivem árvaságát siratja!

Endrődi Sándor.

Déryné naplójából.

(Folytatás.)

IV.

Keserves audienczia a direktor urnál. Az első előadás. Tört remények. A meghivó levél. A kikötő felé.

A gondolatok sáskaserege kezdte egymást üzni fejemben. El volt határozva, akárhogyan teszem szerét, de nekem ott játszani *kell*.

Másnap közöltem tervemet a halálra rémült Fánnival, a legnagyobb titok pecsétje alatt, hogy akárminő goromba ember is Láng ur, én elmegyek hozzá s kérek tőle olyan kis leánynak való „rollét."

Fanni azt mondta, elmondja anyjának, ha e tervet ki nem verem a fejemből. Megigértem hát, hogy kiverem s megragadtam az első alkalmat, hogy ellopódzam Láng urhoz.

Kopogok az ajtóján. „Szabad." Benyitok. Lassan előre megyek. Hallottam a szivemet dobogni a félelem miatt. Ő rám néz. Még jobban megijedek. Nem tudtam, mit mondjak. Ha én most ennek megmondom, hogy mit akarok: kivet az ajtón. Ő nem igen nyájasan nézett rám; várta, hogy szóljak, de hiába várt. Végre rám kiált: „No!?" Én megrezzentem, akadoztam s alig birtam kihebegni: „Én — én kérem alázatosan, Láng ur, tessék nekem olyan kis rollét adni" — „Mi-mi-mit?" kérdé ő s nekem összeszorult a torkom, hogy ezt a nehéz szót még egyszer ki kell mondani. De csak kinyögtem valahogy.

— Magának? — kiáltott fel Láng fölkaczagva — majd csak ugy teremnek a rollék a maga számára.

— De én meg tudom tanulni…

— Hát honnan termett maga elé? (Már megijedtem, hogy rám ismert, hogy én vagyok az, a kit kilökött. De eszébe se jutott.) Micsoda gondolat vezette ide, hogy én magának rollét adjak? Vagy küldte ide valaki?

— Oh nem, senki, — de én igen szeretnék játszani —

— Hjü! az nem addig van ám, hogy játszani szeretnék, oda tanulás kell.

— Én nagyon jól tudok tanulni.

— Ej, nem elég az a sorokat megtanulni! Sok más is kell még ahhoz! Odatálentum kell! — mondá türelmét veszitve s rám lármázva, — nemcsak egy babát felöltöztetni s oda kiállitani.

Végem volt. El voltam csüggedve. Mi lehet ez a tálentum? Nem mertem szólni, csak nagyon „sirhatnám volt", de visszaszivtam könyeimet, s ott álltam várva, hogy hátha tán még valami vigasz-szó jönne e goromba ember ajkaira.

Oh, dehogy jött! Iróasztalán holmi irományokat kezdett rendezgetni, s hátat forditott: „No elmehet, lelkem, itt nincs magának adni való rollé. Nekem dolgom van."

Elmentem, könyekkel szememben. De az utczán szégyeltem sirni. Haza értem. Senki nem látott meg az udvaron. Felszaladtam a padlásra, lefeküdtem egy szalmaágyra s ott jól kisirtam magamat.

Egyszer mondom Rothkrepf (Mátrai) Gábornak: „Hallod-e! játszunk egyszer komédiát itt az iskolában!" „Jó lesz biz az, — mondá — majd betanulunk egy darabot a többi gyerekekkel, s vasárnap játszunk."

El volt határozva. Ha jól emlékszem

a „*Formenterai Remetét*" tanultuk be, s a mint lehetett, kicsináltuk az öltözeteket. Az bizony elég furcsán nézett ki. Természetes, hogy Gábor volt a hős, én meg a hősnő. Én, mint török szultánné, két zsebbevalóból varrtam bugyogót, a mámika kendőjéből csináltam turbánt, oly nagy volt benne a fejem, alig birtam, — egy tarka ruhámat fölvarrtam rövidre, derekamra kötöttem kaftánnak a mámika nagy téli virágos kendőjét, s kész volt a szultánné. De az minket nem konfundált: mi játsztunk s a mi legszebb volt, tökéletesen meg voltunk elégedve magunkkal és egymással, ugy annyira, hogy el lőn határozva, hogy jövő vasárnap ujra játszunk, de már akkor nemcsak ugy potyára, oh nem! hanem czédulát irunk s meginvitáljuk a gyermekek szüleit is, billéteket is irunk és — aztán fizessenek! Egy személy hét krajczár. Aztán Gábor elmegy a magyar szinház dekorátorához és kér tőle szinpadi diszitményeket. És ugy lőn.

Czipelték vasárnap reggel a sok házat, ajtót, bokrot, szóval minden szükségeseket. Gábor aztán elment a szürke kaputoshoz is és kapott tőle garde des robes-ot is.

Tejességgel nem jut eszembe, hogy mit játszottunk, csakhogy játszottunk, — a nézők tapsoltak, kaczagtak, egykissé bizony kétértelmüleg, mert a szülők összesugdostak, hogy csemetéjöket ugy elferditve, a kicsi termeteket a hosszu bő dolmányokba burkolva látták.

De én és Gábor kivivtuk magunknak az egri nevet, mert mi énekeltünk is. Gábor, ki már talán mint zongoramüvész jött a világra is, ekkor már jól zongorázott s nagyban értett a muzsikához. Hiszen még 15 éves se volt talán, midőn később a „Cserni György" nevü darabhoz a muzsikát s énekdarabokat komponálta, a mi jó ideig fönntartotta magát.

Elég az ahhoz, hogy a mi közönségünk vigan ment ki a szinházból és be a mámikához, hova aztán mi szinészek is mind beseregeltünk. Itt kezdődött még az igazi kaczagás a kis embereken a nagy parókákkal és torzonborz nagy bajuszokkal. De az öröm megvolt nekem! Az én örömömhöz az a remény is vegyült, hogy hátha mégis lehetséges lesz, hogy én a szinházban játszhatom; mert az asszonyságok sorra czirógatták az arczomat s mondogaták: „Ebből a kis pöszkéből lesz valami!"

Több idő mult el. Pénzünk elfogyott a szinházba járni. Mit tegyünk? Gondolkoztunk. „Topp megvan!" — kiálték — „himezzünk kendőket pénzért." Ugy is tettünk.

De az én vágyam a szinpadon játszhatni mind erősebbé vált. Nem törődve a multkori durva fogadtatással, még egyszer elmentem Láng urhoz. Elég durva volt most is, de legalább kikérdezett, s mikor megtudta ki lánya vagyok, s hogy az anyám mit sem tud arról, hogy én miben sántikálok, azt mondá, rosz gyermek vagyok.

El voltam keseredve, haza mentem, elmondtam mindent Fánninak, ki igen komoly lett.

Egy hét mulva, nem is álmodtam, csak beállit a jászberényi szekeres, anyám száll le a kocsiról. Midőn elébe futottam, ellökött magától, haragos tekintettel nézett rám egy kis ideig, egy szót se szólt, — de én már tudtam halálos itéletem. Fanni elárult.

Ekkor elkezdé a mámika.

— Kedves barátnő asszonyom, bocsásson meg, kénytelen voltam megszomoritani; de én annyi szenvedélyt nem láttam életemben, mint a milyennel ez a gyermek viseltetik a szinészet iránt.

— Teszünk róla! — mondá az anyám.

Én csak hallgattam, nem mertem fölnézni, csak midőn reszkető szavával sirva mondá:

— Ezért költöttem hát neveltetésedre a magam kis jövedelméből, a mit a szájamtól kellett elvonnom, hogy végtére is komédiásnő leányom legyen? — Ekkor nem állhattam ellent, zokogva rohantam lábaihoz, s most beláttam, hogy Láng urnak igaza van: én igazán rosz gyermek vagyok . . . .

Anyám haza vitt . . . . . .

Ugorjunk át másfél évet, mely fölöttem betegség, keserüség, a teljesületlen vágy fölötti elkeseredés között vonult el.

Himeztem gyönyörüen, selyemmel horgoltam, s hozzá láttam a gyöngymunkához, kit pénzért, kit ingyen, — kedv nélkül, — kihalt reménynyel, mélán, — de szorgalmasan és igen szépen, a mi mind pesti tanulásomnak volt eredménye.

Egyszer a többek közt keresek valami eltévedt rajzolásomat anyám irományai között, s egyszer csak kihull a többi irományok közül egy levél Pestről. Nagyot dobbant a szivem. Anyám nem itt szokta a leveleit tartani, azok csak olyan lim-lom-papirok voltak. Felbontom, hirtelen átfutom. Oh égnek angyalai! Engem meghivnak Pestre a szinházhoz!

Mit mondjak magamról? mit érzelmeimről? ezt leirni nem lehet, — őrült voltam, — nem voltam magamnál, kirohanok az udvarra, anyámat kiáltom: „Jaj mama! jöjjön hamar! mindjárt meghalok! Pestre hivnak, — jöjjön, jöjjön hamar!"

Anyám elölép, hideg vérrel, tompa hangon kérdi: „Mi a baj? micsoda őrült lárma ez?" s jéghidegséggel mér végig.

Én, a minő egy láng voltam előbb, ugy megfagytam egyszerre tetétől talpig, — oly hatást gyakorolt fölöttem egy tekintete. A levél reszketett kezemben, anyám hozzám lép, kikapja kezemből s bemegy a házba vele, csak ennyit mondva: „Ostoba, annyira viszen vakmerőséged, hogy még remélni merészkedel, hogy én téged oda vigyelek?!"

Engem a láz, mely Pestről eljövetelem óta sokat gyötört, megint elővett. Egy hétig feküdtem s tapasztaltam, hogy anyám kissé szelidebben szólt hozzám betegségemben. A sors ugy akarta, hogy anyám ekkor kapott Pestről levelet, Rothkrepfék jelenték neki, hogy az egyik fia — katona lett.

Anyám kétségbeesett:

„Igy hálálják meg gyermekeim sok fáradságomat, szeretetemet, költségeimet! — kiáltá. — Mind becsületben akartam őket fölnevelni s ime, az egyik becsületéről megfeledkezik: komédiás akar lenni, mert Pest megrontotta erkölcsét, — a másik katonának áll! Kell-e egy anyának több szivfájdalom, hogy a sirba vigye?"

Én oda vánszorogtam lábaihoz, leborultam előtte, átöleltem lábait, sirva esdekeltem, ne haragudjék rám, hisz én magam szivesen tennék róla, ha lehetséges lenne, hogy a szinházat számkiüzzem gondolataimból.

Anyám szelidebben kezdett beszélni velem:

— Most már betöltötted a tizenhárom évet. Nagy leány vagy. Meggondoltad-e jól, mi jövőt látsz magad előtt, ha a szinházhoz mégy? Ugy-e nem gondolkoztál róla, mert még tapasztalatlan vagy. Hát megmondom én. Legelőször is engem fognak elkárhoztatni, hogy gyermekemet eldobva magamtól rosz utra vezettem —

— Hiszen nem rosz ut az, — vágtam a szavába — minden ember szereti a theatralistákat, mert az, hidd el, édes mamám, nem komédia; — Rothkrepfék is mondták, hogy az nem szép, ha ugy nevezik.

— Hallgass tovább — folytatá anyám; — másodszor soha téged senki nem fog becsülni, mert az az életpálya tele van rosz példákkal. Te ott soha nem fogsz férjhez menni. —

— Nem is akarok soha, soha! — kiáltám.

— Aztán oda tudomány kell. Hát mit hiszesz te magadról, hogy te ott meg tudnál élni tisztességben, becsületben?! Én pedig mindjárt a föld alá sülyednék, ha szégyen érne ott.

Én bátorságot meritve abból, hogy végre mégis szóba állt velem erről a tárgyról, könyörögtem, esküdtem, biztattam, hogy én miattam nem fogja őt szégyen érni soha, csak ne haragudjék rám és vigyen el magával, mikor ugy is megértem, hogy oda hivnak, a hova minden, egyedüli vágyam hajt.

Anyám megtört esdekléseim alatt.

— Eredj! láss dolgod után! Majd megválik, miként rendeli Isten. Nekem most össze kell szednem mindenemet, hogy egy kis pénzt csináljak össze.

Anyám szegény még a menyasszonyi készületéből készitett számomra ruhát, szekerest fogadott s beállitottunk Pestre Rothkrepfékhez.

— Elhoztam ismét ezt a régi roszat, s magam hozom gyermekemet a mészárszékre — mondá sirva a mámikának.

Borzasztó éjszaka volt az, a mi erre következett, tudom szegény anyámnak is, de hát nekem! Nem tudtam elhinni, hogy ez komoly való s egész éjjel remegtem, nem gondol-e mást anyám s nem visz-e vissza Jászberénybe?

Reggelre kelve, elkezdődtek a tárgyalások, hogy hát kicsoda az a direktor?

— Az? — mondja a mámika — az egy földes ur. Törtelyen van szép kastélya és jószága. De ő mindig csak Pesten lakik. Mert ő táblabiró s szörnyümód szereti a szinészetet.

— S komédiás direktor? hm! — mond anyám, — de hát hogy lesz, mert én nem megyek el hozzá.

— Ugy lesz, — felelt a mámika — hogy elhivatjuk ide a Nagy uramat, majd meg mondja az, mit kell tenni.

Nagy uram volt az én szürke kaputos, veres képü emberem, a ki először mondta életemben, hogy szép hangom van, s az első szinész, a kit elevenen láttam, s a ki a meghivó levelet irta anyámhoz.

Eljött Nagy ur. És

— Oh jaj! — fogadá anyám szörnyü különös jászberényi módon, azaz igazán magyarosan, — bárcsak soha se láttam volna se magát, se a levelét; minek fáradozott egy ostoba szófogadatlan gyermeknek a fejét még jobban megzavarni!

Nagy ur hajlongva csókolt kezet anyámnak és szörnyü udvarias kifejezésekkel

mondott neki bókokat, hogy csak szerencsésnek mondhatja magát az oly anya, a ki ily kedves kis csalogánynak adott életet. De az adomány elvesztené becsét, ha a másik kezével elvenné, a mit az egyikkel adott s elzárná a világtól, a ki a világé, stb.

Anyám elmosolyodott s mondá:

— Ugy látom, az ur nem csak a szinpadon ágál. — Én pedig majd kibujtam a bőrömből, hogy akadt valaki, a ki igy megmondja anyámnak, hogy én mégis csak érek valamit.

Nagy ur elment, hogy megjelentse *Vida* direktor urnak, hogy itt vagyunk.

Az alatt is anyám mindig zugolódott s egyre hangoztatta, hogy: nem, nem! nem tud beleegyezni!

Megérkezett Vida ur. Ez egy igen kedves, megnyerő arczu, már nem fiatal, magas derék termetü ur volt. Oly szives nyájassággal közeledett anyám felé, miután Nagy ur bemutatta, hogy anyám is elővette rózsaszinü arczvonásait.

GRÓF ZICHY MANÓ.

A szokásos üdvözletek után anyám mindjárt elősorolá, hogy ő milyen különös helyzetben van, s hogy sehogy se tudja magát bele találni. „Én ugymond, levelet kapok egy előttem egész ismeretlentől, a kit én sohase láttam, s az egy egészen érdektelen, a világ előtt ismeretlen gyermeket kér tőlem a szinház számára. És én, az anya, kinek soha a világért sem jutott volna eszembe gyermekemet ezen a pályán látni, magam hozom a — mészárszékre . . .

— Az istenért! asszonyom! mit gondol? mit ért ez alatt? — kérdé Vida ur egész megijedve. Én nem ijedtem meg, mert már ismertem ezt a kifejezést.

— Azt — viszonzá anyám, — hogy, nyiltan megvallom, nem sok jót tartok a szinészekről és szinésznőkről. Már csak az is:

KNINI PÁSZTORLEÁNY.

SEBENICÓI VÁROSI ŐR.

ADRIAI KÉPEK.

TREBELLI-BETTINI ZÉLIA.

mit mond a világ rólam, becsületben megvénhedett, tisztességes nőről, ha én gyermekemet oly nők társaságába adom, kik — engedelmet kérek — nem is az uri rendből valók.

— Bámulok ilyet hallani — mondá Vida ur csakugyan bámulva. — Sőt ellenkezőleg, asszonyom. Én elsorolhatom mind azokat az asszonyságokat, a kik társaságunkban vannak. Azok igen tiszteletre méltó, derék családoknak a gyermekei, valamint a férfiak is azok, s a világban szép állást foglalnak el. Ime itt van *Rehákné* ifiasszony, ügyvédnek a neje; itt van *Simény* Borbála leányasszony, ügyvédnek a leánya; *Lefeber* Terézia *Murányiné*, egy franczia politikai menekültnek a leánya, férje Murányi pedig Erdélyben aszszeszor. Mind elő tudnám sorolni őket s mondhatom, hogy egy sincs köztök, se nők, se férfiak között, ki ne származnék tisztességes házból. Biztositom, asszonyom, hogy gyermeke minden tekintetben tisztes személyek között fog helyet foglalni.

Anyám egykissé megnyugodni látszott.

— De hát hol van az én jövendő kis színésznőm, ki iránt én oly szép reményeket táplálok, ki Nagy ur biztositásai után oly szépen, fejlett hangon tud énekelni? — kérdé Vida ur s körültekintett a szobában, hol én a Fánni háta mögé huzódva, remegve vártam a végitéletet.

— Ott áll — mondja anyám kicsinylőleg intve felém — mondom, uram, hogy nem lesz arra való. Énekelni is csak annyit tud, mint a mennyit az ember a háznál szokott a maga mulatságára.

— Jaj, azt majd megtanulják! — mondá Vida ur felém fordulva — hát ez a parányi félénk gyermek az? — s igen nagyon megméregetett a szemeivel. — „No, gondolám magamban, nem tetszem neki, igen kicsiny vagyok, meg vörös haju.“

— No — mondá ő fölkelve a székről — jöjjön idébb, kis bodri! talán csak nem fél tőlem — s ezzel megczirógatta az arczomat.

— Oh nem! — mondám — de az édes mama —

— No hiszen az édes mama is beleegyezik már — mondá biztatva. — Hát akar-e az én leányom lenni? Lássa, nekem nincs leányom. És fog-e tudni engem szeretni, mint édes atyját?

— Igen, igen nagyon fogom szeretni — viszonzám sietve, és ha a szürke kaputos kérdezett volna igy, annak is csak azt feleltem volna és a ki elősegitőm akart lenni abban, hogy a szinházhoz bevezessen, mind apámnak, anyámnak fogadtam volna most.

De anyám csak habozott. Végre fölszólalt a mámika, az én kedves jó mámikám.

— Kedves barátnőm! Egyezzék már bele valahára! És hogy jobban megnyugodjék benne, hát én is oda adom az én Fánnimat, hiszen az se jobb a Deákné vásznánál. Hát együtt lehetnek ott is ezután is, mint voltak eddig.

Vida ur is ostromolta még egy ideig és kétségeire nézve egészen megnyugtatta, hogy bizzék az ő becsületében, egy hajam szála se fog meggörbülni.

Végtére engedett anyám, ha ott maradok Rothkrepféknél.

(Folyt. követk.)

Gróf Zichy Manó.

1808—1877.

A magyar arisztokracziának gyásza van. Egy derék tagja, a nemes, tiszta jelleméről, jótékonyságáról s igazi hazaszeretetéről ismert gróf Zichy Manó e hó 8-án elhunyt.

A boldogult Magyarország egyik legrégibb és legelterjedtebb családjából származott, mely egész a tatárjárásig birja fölvezetni származási fáját, s mely e hazának a századévek folytán annyi derék, jeles fiat adott, s mely ma — egy közelebb megjelent kimutatás szerint — 35 taggal van képviselve a magyar országgyülés főrendi házában.

Gróf Zichy Manó az e század elején divó főuri szokás szerint német neveltetésben részesült, — atyja osztrák tábornok volt, s többnyire a hazán kivül élt. Magyarul fiatalabb korában nem is tudott; csak mikor megindult Magyarország fölébredésének korszaka, s a fiatal gróf a Széchenyi István, Wesselényiek, Károlyi György és István, s a többi hazafias lelkületü magyar főurak társaságába jutott, — akkor ment végbe ő benne is az a forradalom, melynek forrongásából ő is, mint akkor sok más, mint öntudatos hazafi és derék magyar került ki. A nyelvet ugyan nem sajátithatta el soha annyira, hogy ifjukori nevelésének ezt a hiányát végkép elenyésztethette volna, de a mi a hazafias szellemet illeti, abban gróf Zichy Manó egy sorban állt a legjobbakkal, s nem egyszer érezteté ellenszenvét és haragját azokkal, kik ellenkezésbe tudtak jönni a nemzet szellemével. Igy beszélik róla a többi közt, hogy midőn egyszer rokonával, a hires gróf Zichy Hermann kanczellárral találkozott, nem nyujtott neki kezet, miért ez kérdést is intézett hozzá: „Ha te valami *Sichermann* volnál, — felelt Manó gróf, — mért ne nyujtanék kezet? De el ne feledd, hogy te nem Sichermann vagy, de Zichy Hermann.“

Daczára, hogy maga is jól tudta, hogy nem beszéli jól a magyar nyelvet, — máskép soha nem beszélt az olyannal, a kiről tudta, hogy tud magyarul. Az országgyülésen is, ugy a főrendi, mint a képviselőházban — mert nehány országgyülésen képviselő is volt, — többször felszólalt, s beszédét mindig a legmelegebb hazafias érzet jellemzé, mely sajátságos ellentétet képezett a gróf különös magyar grammatikájával és szintakszisával. Meg is éljenezték minden ily rövid felszólalása után.

Ifjukorában a katonai pályát szánta neki atyja. Előbb gárdista volt, majd huszár. De mikor a haza 1848-ban fegyverre szólitá minden igaz fiát: gr. Zichy Manó egyike volt ama lelkes főuraknak, kik az elsők között ajánlották föl kardjukat a veszélyben forgó haza szent ügyének. Átjött az osztrák hadseregből s örnagyi ranggal belépett a honvédseregbe, miután előbb minden ezüstjét és ékszereit letette volt a haza oltárára.

Egyike volt a legdaliásabb, legdélczegebb, legszebb magyar férfiaknak. Senkin olyan szépen nem állt a magyar diszruha, mint ő rajta, ki azt első sietett fölvenni. Még öreg korában is egyike volt a legjobb magyar tánczosoknak.

De nemcsak az ily külsőségekben tüntette ő a magyarságot, hanem fölismerte azt is, hogy magyarnak lenni áldozattal járt. És ő áldozott. Nem volt oly közügy, oly nemzeti czél, melyet elő ne segitett, ne pártolt volna, s a melynél neve ott ne lett volna a legnagyobb összegekkel adakozók sorában.

Egy szóval testtel-lélekkel hazafi volt, egyenes lelkü, nyilt jellem, ki soha se tartózkodott keményen megróni a léhaságot, bárminő alakban jelentkezzék is az. Szerették is a főuri körökben, s mindenütt a hol megfordult, tartózkodás nélküli, becsületes és lovagias modoráért, fiatal kedélyeért, s valóban sajnálni lehet, hogy magához hasonló nehány jó magyar fiut nem nevelt a hazának.

Nem maradt gyermeke. Házassága — neje egy dúsgazdag angol lady, miss Schrachan volt — nem volt boldog. Csakhamar elváltak, s a nő nem sokára meghalt. Férjét tette nagy vagyona örökösévé, de a lovagias gróf nem fogadta el, s az utolsó gombig mindent visszaküldött a családnak. Életét nem a külföldön, de többnyire a hazában tölté, — Veszprém-Palotán volt ősi kastélya, nyaranként Balaton-Füreden időzött, de pompás kastélyokat épittetett Oroszváron és Nagy-Szőllősön is. Vagyonát ez előtt két évvel fivére, Bódog egyik fiára, gróf Zichy Lajosra ruházta, hogy kezelje s neki huszezer forintot adjon a jövedelemből.

Az utolsó időben nem volt többé a kedélyes, vidám ember. Vérbaja támadt, melynek gyógyitására Olaszországba ment; de innen gyógyulás helyett nehéz betegen tért vissza s e hó 6-kán elhunyt Budapesten.

Holttestét az Eszterházy palotában szentelték be s elszállitták Nagy-Szőllősre, hol e hó 10-én eltemették a családi sirboltba Nagy-Szőllősön a Balaton mellett.

Trebelli-Bettini Zélia.

A nemzeti szinház operájának ez idő szerint vendége van, egy nagy hirü énekesnő, ki művészetével már Európa minden nagyobb városának közönségét elragadta.

Legelőször Patti mellett lépett föl a népszinházban. De részben az, hogy akkor minden figyelem kiválólag a „diva“ felé irányult, részben az, hogy a „Faust“-ban, Patti Margitja mellett neki csak a Siebel másodjelentőségü szerepe jutott, végre az, hogy ez a szoprán-szerep sem tartozik azok közé, melyekben ritka terjedelmü hangját s annak épen alsó, althangjait — melyekben ő valódi rendkivüliség, — kellőleg érvényesithetné: ez okozta, hogy Trebelli asszonynak akkor sokkal kevesebb figyelmet szentelt a birálat s kevesebb elismerést a közönség, mint a mennyit e művésznő valóban megérdemel.

Csak midőn a nemzeti szinpadon Rossini „Sevillai borbély“-ában mint Rozina föllépett, — akkor kezdtek tüzetesebben foglalkozni vele. Elismerték hangja bámulatos erejét, előadási képességét, magas tökélyü művészetét az énekben; de akkor is följegyezték, hogy e könnyed, pajzán, vidor szerep kevésbbé illik az ő művészi egyéniségéhez, mely inkább a tartalmas, komoly, drámai szakmára utalja őt.

Következő föllépte Verdi „Troubadour“-jának Azucenájában teljesen igazat adott a közönség és kritika itéletének. A szenvedélyes, boszszutól lihegő czigányasszony nagy drámai erőt föltételező alakját oly hatalmas vonásokkal állitotta elénk, annyi szenvedély és kifejezés volt játékában és énekében egyaránt, hogy lehetetlen igazat nem adnunk annak a véleménynek, mely szerint a most élő művészi erők közt egy sincs, a ki e szerepben a drámai és énekművészetet ily magas tökélyben lenne képes bemutatni, s hogy Trebelli asszonyt ez egy szerepe is a legnagyobb művésznők sorába emelné.

A vendégművésznő e héten még egy, vagy meglehet, hogy talán két darabban fog föllépni a nemzeti szinpadon, s közönségünket bizonynyal érdekelni fogja, ha megismertetjük rövid életrajzával azt a művésznőt, ki a fővárost ez idő szerint oly magas müélvezetben részesiti.

A művésznő rendesen a londoni nagy olasz operának a tagja, honnan csak bizonyos időközökre szokott eltávozni, hogy a kontinensen művészi körutat tegyen, s nagyhirü contraltoját bemutassa.

Neve, Trebelli, fölvett név. Ő nem is olasz, mint e névből gyanithatnók, hanem franczia, s 1840. nov. 12-én született Párisban s családi neve Gillebert. Családja a franczia magasabb hivatalnoki osztályhoz tartozik, s Franciaország főarisztokrata családaival áll rokonságban. Örömmel vették észre a kis Zéliában a csodaszép erős hangot s a rendkivüli tehetséget, de az ifju leány számos müértő csodálóinak többször megujitott kérelme daczára nem egyeztek bele, hogy a szinpadnak szentelje életét, habár valóban erre látszott teremtve lenni. A szülőknek a szinpad elleni előitélete annyiban azonban mégis engedett, hogy megengedték gyermeküket képeztetni és pedig a nagyhirü énektanár Wartel Ferencz által, ki Nilsson asszonynak és Róze Máriának is mestere volt. De az engedély csak azzal a föltétellel volt kieszközölhető, ha megigéri, hogy a szinpadra soha rá se gondol.

De hát hol volt valaha az a valódi tehetség, melyet az efféle föltételek eltántoritottak volna hivatásától? Három évi tanulás után a fiatal művésznő is annyira kiképezte magát, hogy Grisi és Mario nagyhirü művésznőkkel egyszerre lépett fel a Trobadourban a madridi királyi opera szinpadán. De nem a maga neve, hanem fölvett név alatt. A Gillebert névből a G betüt elhagyván, a többi visszafelé olvasva: Trebelli lett. Ez maradt ezentul az ő művészi neve, melyhez annyi dicsőség füződött később.

Ez első föllépése 1860-ban történt. A véletlen ugy akarta, hogy Grisi a madridi közönségnek nem tudott tetszeni. Ez a szép és lelkes fiatal művésznőnek nem csekély előnyére szolgált pályája kezdetén, — azonnal alkalma nyilt meghóditania közönségét s az a legnagyobb mértékben sikerült. Jövője meg volt alapitva, s később a Merelli társaságához szerződvén, Európa fővárosait beutazta, s rövid időn a nagy művésznők első sorába volt igtatva neve.

1862 május 1-én először lépett föl férfi szerepben és pedig Londonban az ottani olasz operánál Orsini szerepében Lucrezia Borgiában. Diadala rendkivüli volt s e föllépésének köszönheti, hogy a londoni olasz operának primadonnája lett.

A következő évben nőül ment Párisban Bettini tenoristához. Összekelésük tanui közt ott volt Rossini is és Meyerbeer, kik az ifju énekesnőt igen kegyelték, s már évek előtt szép jövőt jósoltak neki.

Ez időtől fogva többnyire együtt szerepelt férjével. Igy 1864—67 közt Varsóban, 1867—72 közt Szent-Pétervárott, Moszkvában és Angliában, Dániában, Svéd- és Norvégországban. A mellét diszitő két rendjel a dán és svéd királytól nyert kitüntetés.

Mivel leginkább az olasz zenét szereti, eleinte még pártfogója, Meyerbeer dalműveiben se akart vállalni szerepet, s Dinora és Selica szerepeit visszautasitá. Ellenben egyszer 1862 telén Rigában egészen véletlenül *föllépett* Rossini „Sevillai borbélyá“-ban mint Rozina, mivel ennek személyesitője hirtelen megbetegedett. Roppant taps fogadta e föllépését, melyre senki se volt elkészülve, az előtt csak drámai szerepekben látván őt a közönség. De még egy más ily geniális improvizacziója is volt. 1871. márczius 21-én Newcastle-upon-Tyneben férje megbetegedvén, ő azonnal előállott, hogy el fogja énekelni — a férje szerepét. Föl is lépett a „Varázsfuvolá“-ban Tamino tenorszerepében, s elénekelte és eljátszotta a legfényesebb sikerrel.

Épen e sokoldaluság az, mi őt oly rendkivül ritka művészi jelenséggé teszi. Közép és alsó hangjai olyanok, hogy azokban csak Albonit merik hozzá hasonlitani, s ha csak az e hangra való szerepeket énekelné is, a legelső művésznőknek volna egyike. De öt hangterjedelme mindenre képesiti s ép oly könnyüséggel énekeli a szoprán és koloratura-szerepeket, mint a legmélyebb altot.

Most ismét a Merelli társaságánál van szerződve, mely ez időszerint Bécsben játszik s Pattival felváltva aratja a babérokat. Nálunk még Meyerbeer Prófétájában fog föllépni, melyben „Fides“ szerepét nem kisebb művészi becsü alkotásának mondják, mint a minőt Azucenájában volt alkalmunk csodálni.

A khinaiak szorgalma.

A khinai birodalomban, melynek roppant népessége földgömbünk összes lakóinak csaknem fele részét foglalja magában, egyetlen talpalatnyi föld sincs, mely ha egyátalában müvelhető, parlagon heverne, bármily nehéz is máskülönben a hozzá juthatás. A lakók fő élelmi szerét gyökerek és zöldségek képezik, s a khinaiak nem is kimélnek sem költséget, sem fáradságot, csakhogy e gyökereket és zöldségeket a lehető legváltozatosabb és legjobb minőségben állithassák elő. Igen sokféle oly faju gyökereik és ehető veteményeik vannak, melyek Európában teljesen ismeretlenek, vagy legalább is élelmi szerül nem használtatnak, és a khinaiak azon kivül, hogy müvelhető szántóföldjeiket mind szorgalmasan megmüvelik, még a vizi növényekből is gyakran bő aratást nyernek, sőt e növényeket — s főleg a vizi gesztenyét — többnyire nyalánkságnak, csemegéül használják. A vizi gesztenyét, császári parancsra, Khina minden tavában és mocsarában szorgalmasan müvelik. A császári kertekhez tartozó összes csatornák e növénynyel vannak boritva, mely épen oly hüvelybe vagy héjba burkolt gyümölcsöt terem, mint a gesztenye, s azt mondják, hogy igen jóizü és egészséges táplálékul szolgál.

Lord Macartney Khinába történt küldetéséről kimeritő jelentést készitvén, a többek közt azt irja, hogy midőn a birodalom belsejében utazott, egy khinai embert látott, ki egy igen meredek sziklaoldalon vetett és ültetett; ő lordsága közelébb menvén a sziklahegyhez, ugy találta, hogy a khinai kötélhágcsón ereszkedett alá a sziklaoldalra és a hol csak egy talpalatnyi fölásható földet talált, oda növénymagvakat vetett vagy ültetett. A hegyoldalán müvelt föld egész területe, apró darabokban szétszórva, nem volt több fél acrenyinál, s a meredély alján, egy kis halmon, egyszerü kis kunyhó emelkedett, a melyben a khinai az emlitett életkoczkáztató munkával és módon tartotta fenn családját és táplálta nejét s gyermekeit.

Minthogy a khinaiak általán véve mindnyájan ily szorgalmasak, igen egyszerüen élnek és a földmiveléshez pompásan értenek, majd minden ember képes családját eltartani; ennélfogva korán nősülnek, gyorsan sokasodnak és az egész világot sáska-módra lepik el, a hova eljuthatnak. Vallásukra nézve pogányoknak tekintik őket, ámde szokásaikban és erkölcsi fogalmaik között elég sok van olyan is, a mit a keresztyének jó lélekkel magukévá tehetnének.

SERVADAC HECTOR

KALANDOS VÁNDORLÁSA A NAPRENDSZEREN ÁT.

VERNE GYULÁTÓL.

KILENCZEDIK FEJEZET.

Keresik az elveszett szárazföldet.

A *Dobryna* Wight-sziget hajógyárában kitünően készült, kétszáz tonnás hajó létére, alkalmas lett volna akár a föld körüli utazásra. Kolumbusnak és Magellánnak közel sem volt, sem ekkora, sem ily erős hajója. A mellett eleséggel is több hónapra el volt látva, s igy nem szorult rá, hogy a Földközi-tengeren, élelmi szerekért, kikössön valahol.

Timaseff gróf maga nem levén tengerész, a göelette vezénylete Procop hajó-hadnagy kezében volt, a ki a gróf uradalmain született, jobbágy apától, de a gróf atyja által még a Sándor czár hires edictuma előtt felszabadittatott s testtel-lélekkel hive volt egykori földesurának. Kitünő tengerész volt, ki az állam hajóin, s a kereskedelmi tengerészetnél nyerte kiképeztetését s hadnagyi oklevelét és ily minőségben jött át a *Dobrynára*.

Timaseff gróf az év legnagyobb részét a *Dobrynán*, hajózgatással töltötte; télen át a Földközi-, nyáron át az északi tengeren hajókázott. S igy igen fontos volt ránézve, hogy hajója egészen megbizható kezekben legyen. Procop hadnagy épen arra való ember volt; tanult, még szorosan vett szakmáján kivül is, bátor és eszélyes, nyugodt és magát minden körülmény közt feltalálni tudó.

A hajó többi személyzete is mind a gróf jobbágyfiaiból telt ki: Tiglew a gépész, Moshel a szakács, Niegos, Tolsztoj, Eskef, Panofka, a matrózok, mind a gróf uradalmain születtek. Kötelességöket jól és hiven teljesitették s nem törődtek egyébbel. Procop hadnagy azonban nagyon nyugtalan volt, fel nem foghatva mi történt velök a január 1-sei éjen s hol járnak azóta. És tudta, hogy e nyugtalanságban ura, a gróf is osztozik.

A *Dobryna* most keleti irányban hajózott göz és vitorla szárnyakon, s folyvást egyenlő sebességgel, ha csak egy-egy erős szélroham meg nem akasztotta. A szél olykor nagyon is háborgóvá tette a tengert. Arago, a ki a tenger hullámainak legmagasb fölcsapódását 7—8 lábra tette, nagyon bámult volna, ha látja, hogy itt ötven-hatvan lábra is fölcsapnak a hullámok. A suly és nehézkedés viszonyainak megváltozása volt e jelenség oka. A *Dobryna* is sokkal könnyebb volt, mint az előtt, s igy a hullámok könnyen játszottak vele. Ha Servadac meg nem szokta volna a tengert, most bizonyosan megkapta volna a tengeri betegséget a szokatlanul erős hánykódásban.

A *Dobryna* körülbelől két-három kilométernyi távolságban, azon a vonalon haladott, a melyet előbb az algiri part foglalt el. De sehol semmi nyoma e száraznak nem mutatkozott. A nap és a planeták járása s egymás iránti állása tökéletesen megváltozván, általok nem lehetett többé a hajó hollétét a tenger bármely pontján meghatározni. De a delejtü most is oly pontosan mutatva, mint az előtt, s ez elég volt az irány kijelölésére, a melyben haladtak; a hátra hagyott ut mennyiségét pedig, közvetlen észlelésből elég közelitőleg meghatározhatta oly gyakorlott tengerész, mint Procop hadnagy. A gunyhó-sziget pedig, mint a nagy rázkódásból fenmaradt szilárd pont, határozott kiindulási pontul szolgált, s igy nem lehetett abban semmi kétség, hogy az egykori algiri partok hosszában haladnak kelet (vagy is a mostani nyugot) felé.

Procop hadnagy tájékozottabb levén a csillagászatban, ez első nap nagyobb részét az észlelt jelenségek fölötti értekezéssel töltötte, a gróf és Servadac körében.

— Az világos, kapitány, — mondá, hogy a föld nem jár többé régi utján a nap körül, hanem tetemesen közeledett a hoz.

— Ez, előttem is, nagyon is világos. S a kérdés most az, hogy miután átmetszettük a Vénus pályáját, át fogjuk-e metszeni a Merkurét is?

— S akkor bele esünk-e a napba? tevé hozzá a gróf, komor arczczal.

— Borzasztó esés volna! egészité ki Servadac.

— Nem! felelt Procop, ugy hiszem ily

esés veszélye, e perczben legalább, egyátalában nem forog még fönn. Nem egyenes vonalban megyünk a nap felé, mint mennénk, ha annak központi vonzása megragadott volna; s nem is közeledünk hozzá oly rohamosan, mint ez esetben tennők. Minden arra mutat, hogy uj pályán ugyan, de most is a nap *körül* forgunk,

— S honnan mered ezt állítani? kérdé a gróf.

— Onnan, atyám, — mert ha esnénk a napra, hatvannégy nap alatt oda kellene, a nehézkedés törvényein alapuló számitás szerint, érkeznünk. Ugyde már 31 nap eltelt, s a a 21 millió mérföldből, mely a föld rendes távola, még alig közeledtünk többet 6 milliónál hozzá. Ha esnénk, a napkörüli pályánkat határozó két tényező, u. m. a nap központi vonzása és az érintő irányu erő közül ez utóbbi teljesen meg volna szünve; nekem pedig ugy látszik, hogy ez ma is fennáll, s midőn a naphoz közeledünk, ez nem folytonosan s egyenes irányban történik.

— Igazad lehet.

— De mindamellett tény, hogy a föld tengelye oly rázkódást szenvedett, melynek következtében az algiri part és a Földközi-tenger egészen alá egyenlitő alá csuszott.

— Ha ugyan létezik még Földközi-tenger, — mondá a gróf.

— És algiri part, — tevé hozzá Servadac.

— Azt keressük épen, — mondá Procop hadnagy, — vagy legalább a romjait, ha maradt belőle valami.

Huszonnégy órával később mint a szigetet elhagyták, azon pontok mellett hajózott el a *Dobryna*, a hol az előtt Tenez, Cherchell, Kolea, Sidi-Ferruch, álltak az algiri part hosszában, De e városoknak s a száraznak, melyen állottak, semmi nyoma sem látszott. Mindenfelé a végetlen tenger terült el körülök. E napon, február 2-kán, Procop hadnagy bizton vélte állithatni, hogy az egykori északi szélesség 36° 47′ — és a hosszuság 0° 44′ alatt állanak, azon a helyen, a hol Algir városa állott. De Algirból ép oly kevés volt látható, mint Tenez-, Cherchell- és a többiből, a melyeknek egykori *helyei* mellett elhajóztak.

Servadac kapitány, összeszoritott öklöl s összeszoritott fogakkal, komoran állott a hajó árboczához dölve, s nézte a tengert. Egész élete emlékei zajlottak szivében, mely közel volt ahhoz, hogy szétrepeszsze keblét. Ez Algir, hol katona élete legszebb napjait tölté, hol annyi jó barátot és czimborát, s annyi kedves óra emlékét hagyta el: igy elsülyedhetett a földszinéről!

— Nem! — kiáltá. — Az lehetetlen! Egy város, egy földrész, nem tünhet igy el, egyszerre, nyom nélkül. Romjai fennmaradnak; magas tetőit nem nyelheti el a tenger, hogy csucsaik ki ne lássanak a habokból, vagy legalább a mérő ólom által feltalálhatók ne legyenek! Meg kell találnunk e romokat.

Timaseff gróf, kit e bizonytalanság szintén gyötrött, parancsot adott a mérő ólom lebocsátására. De mindnyájok, s kivált a Procop hadnagy legnagyobb meglepetésére, a mérő ólom tökéletesen egyenletes feneket mutatott, alig 25—30 lábnyi mélységben a tenger szine alatt. Hogyan? tehát a tenger nemcsak elnyelte, hanem el is egyenlitette az algiri partot és szárazt, minden változatosságaival s egyenetlenségeivel a talajnak és a rajta álló épitményeknek? Ez hihetetlen!

KOMORAN ÁLLOTT A HAJÓ ÁRBOCZÁHOZ DŐLVE.

SERVADAC HECTOR VÁNDORLÁSA.

A tenger feneke pedig nem volt sziklás, sem fák és növényzet nem látszott rajta, semmi gyalom, a mit a szonda felszaggatott s felszinre hozott volna, egyetlen csiga, sem homokszem nem mutatkozott. Mind ezek helyett némi aranyosan csillogó érczpor ragadt az ólomra, melyet azonban felismerni s természetrajzilag meghatározni Procop hadnagy sem tudott.

— Látja hadnagy ur! — szólt Servadac, — sokkal messzebb járunk az algiri partoktól, mint ön gondolta.

— Ha távolabb járnánk, nem 25—30 láb mélységü volna a tenger.

Föltéve mégis, hogy ugy van, mert ily körülmények közt semmit sem lehetett bizonyosnak állitani, s az idő is kedvezvén, elhatározták, hogy még 36 óráig déli irányban fognak haladni, s keresni fogják az elveszett Afrikát. Servadac köszönettel vette ez intézkedést s a hajó megindult a kitüzött irányban. A mérő ólommal csaknem folytonosan dolgoztak, minden lépten-nyomon észlelték a tenger mélységét.

Az pedig állandóan ugyanazon csekély mélységet mutatta. S a fenék folytonosan oly egyenletes volt, és sem szikla, sem fa, sem rom, sem tengeri növényzet, sem csigák nem mutatkoztak, hanem mindig csak az az ismeretlen érczpor, valahányszor a mérő ólmot felhuzták.

A *Dobryna* a szélesség 36-dik fokáig hatolt előre. Itt a Sahel állt előbb, az a sziklagerincz, mely a miridzsai termékeny völgyet a tenger felől bezárta, s melynek legmagasb csucsa, a Buzaréah, négy száz méternyi magasságra emelkedett. De sem ez oromnak, sem semmi domb és völgyhajlatnak, a talaj semmi egyenetlenségének a nyomát nem észlelték sehol; sehol egy parányi sziget, mely valamely magaslatnak a tengerből még kiemelkedő csucsát képviselte volna!

Folyvást délre haladva, elhagyták Duerát, a Sahel fő erődét, Bufarikot, platánoktól árnyalt széles utczáival, Blidát kimagasló váracsával — vagy is mind ezeknek a *helyét*, mert egyiknek sem látszott semmi nyoma most.

Procop hadnagy, félve tovább hatolni e merőben ismeretlen tengeren, visszafordulást tanácsolt. A hajó társalgó teremében tartott tanácskozáson azonban Servadac sürgetésére tovább is megtartották az irányt. Lementek a muzajai hegyekig, ama legendai barlangokig, melyek hajdan a kabilok, utóbb az oroszlánok menhelyei voltak; de azok legfőbb csucsa, mely öt héttel ezelőtt tizenhatszáz méternyire emelkedett a tenger szine fölött, most sehol sem mutatkozott!

Végre is vissza kellett fordulni északnak — s a Dobryna, fokról fokra haladva, ismét a Földközi-tenger sikján evezett, a nélkül, hogy Algir földjének csak a legkisebb nyomát is föltalálhatta volna!

(Folyt. köv.)

Egyveleg.

Seregszalasztó trombita. A közelébb elhunyt Dessewffy Kálmán őrnagyról érdekes eseményt beszélnek el a szabadságharcz idejéből. Dessewffy akkor már mint császári őrnagy nyugalmazva volt, s testi baj miatt nem vehetett részt a harczokban. Hurbán tótjait 1849-ben azonban egymaga is megszalasztotta a topolyai völgyből. Épen nagyszombat napján szállták meg ezek a völgyet, jól tudva, hogy ott nincs magyar sereg. Mily nagy volt azonban meglepetésök, midőn husvétvasárnapján reggel a környék erdőboritott hegyei huszártrombiták harsogásától visszhangoztak. Az ellenség Dessewffy Kálmán volt, ki kora reggel fölmenve egy a környéket uraló hegyre, hatalmasan harsogtatta a viszhang által minden oldalról visszavert huszárindulót trombitáján. Hurbán kémlő csapatokat küldött ki, melyek nemsokára azon hirrel tértek viszsza, hogy a távolban jelentékeny csapatok láthatók az országutakon. A tót felkelő-vezér rögtön takarodót fuvatott, nyakraföre távozván seregével a topolyai völgyből. A kiket előőrsei magyar csapatoknak néztek, azok nem voltak mások, mint a szomszéd falvak lakosai, kik tömegesen zarándokoltak a környék egyetlen templomába, husvéti nagy misére. Igy hát Dessewffy Kálmán megfutamitott egy egész sereget. Hurbán a topolyai völgyből Eperjes alá vonult, hol azonban Beniczky Lajos derekasan elverte csapatát.

Öngyilkosságok statisztikája. A fővárosban 1875-ben történt öngyilkosságokról szóló kimutatás a következő adatokat tünteti föl: 1875-ben 96 öngyilkosság történt; a legtöbb ezek közül, számra nézve 12, márczius és április hónapokra, a legkevesebb (5) január, február és julius hónapokra esik. A legtöbb öngyilkosság lövés által (32) és felakasztás folytán (28) történt. Fordult elő még mérgezés, vizbeugrás, nyakelmetszés és a házak emeletéről leugrás. A mérgezések leginkább villóval történtek, négy esetben azonban nem sikerült az orvosi vizsgálatnak a mérgezés mivoltát kideriteni. Megjegyzendő, hogy ez öngyilkossági esetek közé a gyanus jellegüek nincsenek felvéve.

Az első vasut Khinában. A mennyei birodalomban most készülnek az első vasut megnyitására. E vasut Shangaitól Woosüngig terjed, s három mérföldnyi hosszuságu. Nehány angol vállalkozó épitette a kormány engedélye nélkül, s most azt a khinai kormány tőlök megvette. Ezzel egyidejüleg egy gőzhajótársulat is alakult, de kizárólag khinai részvényesekből. E gőzhajótársulat nagy kárt fog az angol vállalatoknak okozni. A czivilizáczió ekként, mint látszik, nagy hóditásokat tesz Khinában.

Az angol hadsereg egyik nagy bűne — irja a párisi „L' Illustration“ — a dezertálás. A szökevény angol katonák számát naponként husznál többre teszik. 1876-ban a szökevények összes száma 7759 volt. Az állam vesztesége minden szökés által körülbelől 750 frankra tehető.

Adriai képek.

Irta **Herman Ottó.**

Sebenico.

Sebenicótól keletre, befelé a szárazföldbe a tenger bujósdit játszik; messze belopódzik a hegyek közé, könyökszerü sarkokban kerülgeti a sziklásokat s egy hirtelen, merész kanyarodón egyszerre csak azt mondja a padrone, kinek bárkáját használjuk, hogy itt már édes a viz.

Evvel megtudjuk, hogy a tenger buvóhelye voltaképen folyótorkolat, a folyó pedig a Kerka, Dalmatia legnevezetesebb folyója, mely a Dinári havasokból kapja első ereit, szeszélyesen kanyarog Knintől Scardonáig, s ezen az uton találja meg azt a lépcsőt, a melyen le kell haladnia, azaz: esnie.

A Kerka vizesése nagyhirű, s hirét meg is érdemli; sokszor volt leirva (magyarul is), lerajzolva. Meg is bámultam a zuhogó kaszkádokat, melyeknek tövén a vizek hófehér tajtékká, sőt köddé zuzódnak. E ködökben megfürdik a napsugár, s a legfelségesebb szivárványokkal festi be azokat; lenn, az évezrek óta kivájt medenczében, mintha forrna az a nagy viztömeg: habzik, kavarog, tódul kifelé, s a mikor végre a viztörő akadályokból kimenekül, lecsendesedik, békésen tovahalad, mintha semmi sem történt volna vele.

Egy ily hatalmas vizesés egy darabja a természet őshatalmának, mely szakadatlan hatásával előbb megbüvöl, utóbb kérdéseket, gondolatokat fakaszt. A Kerka vizesése épen meglepő, mert a folyó egész futása, a Dinár hegy tájáról a sebenicói torkolatig, rövid s alig hogy a forrásból csorgó, ebből patak lett, s alig hogy a folyó képét öltené magára, máris viztömeggé dagad, zuhog, forrong, ismét elsimul s észrevétlenül belévegyül az anyatenger vizébe. És ez igy megyen örök időktől örök időkig szakadatlan egymásutánban — a mig a költészet szemüvegén nézzük. A hideg ész mást is lát.

A vizcsepp követ váj, ha folytonosan egy helyen éri, s hogyne vájná a dalmát sziklát a Kerka esése, melyen miriád csepp siet alá szakadatlanul? Fel is tehető, hogy ember által meg nem számlálható idősorok kezdetén, a Kerka a tenger szélén emelkedő szikla párkányról, közvetlenül a tengerbe zuhogott le; de folyton és örökké mosva a követ, az esés folytonosan hátrált, s az az egér-ut, a mely a tengertől a mai esésig vezet, meglehet egy millió év munkája.

Órákig elnéztem a vizek kavargó játékát. Az esés zúgásában, bármily hatalmas is az, van valami bájos, megkapó hang; a sziklavilág merevsége oly hatalmas ellentétét képezi a soha sem nyugvó viznek, az egyes ember érezni kezdi parányiságát, gyöngeségét szemben azokkal a kérlelhetetlen hatalmakkal, a melyek e sziklákat felhányták, a vizeket örök körfolyamban a földméhéből a tengerbe, innen égfelé, innen a föld méhébe kergetik vagy ragadják.

Én e hatalmas világ közepette épen nagyon is törpének éreztem magamat.

A természet, az emberek valami őshatalmat tükröztetnek itt vissza. A mi az emberben szép, az olyan szépség mint a minő a szűz természet ölén fakadó vadvirág szépsége, mely ugy viszonylik a virágházban nevelt, telitett virág szépségéhez, mint a hullámszülte Anadyomene az elhizott háztulajdonosnőhöz.

És az a sebenicoi pórleány igazán egy igéző vadvirág volt, melynek termetén a „mivelődés“ füző, torzitó ezermestersége egy arányt sem bolygatott meg; — a gazella-tekintetü bogárszem ugy is hatott reám, hogy a fény utórezgését még ma is érzem.

Ez a kép sokszor jelenik meg előttem, a mióta a sors szeszélye ide dobott az embertorzitó divatbábel kellő közepébe, hogy elfeledjem az emberi alak igazi szépségét, s ha nem akarom elfelejteni, izgassam az emlékező tehetséget főszmintáknak szemlélésével.

A Knin táján kecskét őrző pásztorleány barna szépségével, rikitó szinü népviseletével ismét ugy viszonylott a sebenicói szendéhez, mint a vadrózsa a harangvirához.

A mikor Sebenico felől mentem a Kerka-eséshez, a kavargó vizben is a harangvirágot láttam, s a mikor Knin felől visszatértem, ugyanott láttam a harangvirágot és vadrózsát egymás mellett.

A sebenicói városi gárdista s minden társa a férfierő s szépség mintája volt — s a képet csak két vonás zavarja: a vadság, mely a szemöldök közben ült, a kegyetlenség, mely a sötét szemből villogott; s mondhatni is, hogy egynek sincsen egy darab fegyverzete, mely embervért ne ontott volna, legtöbbször kegyetlenül, vérboszuból, s rendesen orozva.

ADRIAI KÉPEK: SEBENICÓI PÓRLEÁNY.

Ugy emlékszem, mintha ma történt volna, hogy a Kerka-esés zugását hallgatva, vezetőm óriás alakja felidézte bennem a kérdést: honnan van ez a majdnem kivételnélküli erőteljesség? Spárta rég letünt s vele az a törvény, mely rendelte, hogy a gyengének született kisded a halálnak adassék át. Ma tudom, hogy a mit Spártában egy emberbozta kegyetlen törvény mivelt, azt a dalmát morlákok között a természet maga végzi. Az életmód, annak eszközei oly kezdetlegesek, hogy csak az absolute erőteljes juthat teljes kifejlődésre. A gyermek pólája a báránybőr, első köre a komor, sötét, füstös kucsa s ha ezt kiállja, a szabadba kerül, akkor megfúvja a hideg bóra, megviseli a sziklások fárasztó utja; de ha mindent kiállott: izmos Herkules is lett belőle.

Itt tehát még fennáll az emberre nézve is egy neme annak, a mit Darwin „natural selection“-nak nevez, a gyenge hamar elpusztul a létért való küzdelem kérlelhetetlen folyamában, egy kicsit a szülők vadsága, tunyasága miatt is. Ez a modern humanisták szemében egy irtóztató valami, mit „barbarizmusnak“ szokás nevezni, s mi ellen meetingekből oszló apostolai a szent czivilizácziónak hol szóval, hol tettel tiltakoznak. És azután ajánlják saját, czivilizált, humánus eljárásaikat — oh! azt a gyermekgondozást, a nyomorékok nyomorékjának is gondos ápolását, fenntartását, mi minden oly nemes, oly fennséges — — lehetne, csak ne ránthaná le róla a „Selectio“ tana azt a fátyolt, mely a czivilizált emberszeretetnek egy mérges fekélyét oly gondosan boritva tartja — igen! a harczi dicsőség borostyánját termő mérges fekélyt.

Mert a végin is a dalmát kucsa szemétje, füstje csak a gyengét öli meg; az erős kivivja magát, él és családot alapit, fenntartja fáját. De az a kardcsörtető, golyószóró, robbantólöveges, finom czivilizáczió! oh, az törvényt alkot, mely szerint az erőteljes kiválogatandó, harczos, kinek legnagyobb dicsősége az, hogy százezer számra hulljon el néha egy kis diplomatiai félreértés, néha egy kis legmagasabb roszkedv miatt.

A gondosan ápolt, humánusan megvédett nyomorék, a gyenge alapithat családot, fenntarthatja a fajt — és milyen fajt!!

Némely mozzanatban meg lehet békülni a vadnépek vadszabadságával.....

Igen, de veszem észre, hogy messze kerültem a tengertől, — elragadtattam magamat, bocsánat érte!

(Folyt. következik.)

„Beszéd a m. akadémia megnyitásakor.“

— *Kisfaludy Sándor* irodalmi hagyatékából. —

Közli: **Sümegi Kálmán.**

(Folytatás.)

Az 1825/7 országgyülés folyama alatt majd egyhangulag sürgették a nemzet képviselői a magyar nyelvnek a kormány által leendő felkarolását. Heves, keserü kifakadások szinhelye lön a pozsonyi diéta. Az egyik a magyar fiuk „egész független nevelését“ kivánta; követelte, hogy a magyar alapitványok Magyarországba tétessenek át, mert a ki Bécsben tanul, abból a nemzetiség lassan kipárolog, gyökeret ver benne az idegenség s a külföld szeretete! Nemzetünknek csak neve marad — fakadt ki a másik, — nyelve, és szokása elenyészik. Az anyák már az anyatejnél oltsák fiukba a magyar szellemet, — hangzék egyfelül, mig másrészről az, hogy a magyar nyelvet tegyük kenyérnyelvvé. Földváry Ferencz hevesmegyei követ az 1811-iki országgyülés törvényére hivatkozik, hogy se kis papnak, se professornak, se oskolamesternek senki fel ne vétessék, a ki magyarul nem tud. Nagy Pál erélyesen, sőt kiméletlenül felemliti, hogy a magyar nyelv előmenetelét leginkább a főbb mágnások akadályozzák. Kikel a német miniszterium politikai planuma ellen, korholja azon nemeseket, kik a nemzet gyalázatára magyarul sem tudnak. Ostorozza a városi polgárokat, ezeket a bevándorlott s itten meggazdagodott embereket, kik a hazának legháladatlanabb lakosai; a kik nem azért jöttek el hazájukból, mintha ottan jól lett volna dolguk, hanem azért, mert élni nem tudtak. Ezek, kik

a nemzettől kegyelemmel fogadtattak, oly sok idő mulva is magyarok nem akarnak lenni, hanem azzal a nemzettel akarnak tartani, a mely nekiek enniök sem tudott adni. Marczibányi azt kivánja, hogy országunkban mindenütt és minden magyarul folyjon, az ezen dietán hozandó törvények magyar s diák nyelven irassanak, a pénzek magyar körülirással veressenek, magyar theatrum legyen, sőt a pesti theatrum, magyar földön és pénzen épittetvén, tétessék magyarrá.*

A *nyelv* ügye szent óhaja volt a nemzetnek. Mint ima hangzott ez sokszor a trón zsámolyáig, majd később, mint a vihar süvöltése, mint a haragos ég rémes mennydörgése. Egy szivvel-lélekkel érezte a nemzet, hogy csak nyelvében él s annak vesztével halni fog.

A vihar lecsendesült. Az országgyülés után némileg kiengeszteltődve és sok szép reménynyel oszlottak szét a törvényhozás tagjai. A minek akkor az egész haza hangot adott, a minek visszaszerzéséért ők Pozsonyba mentek: *az alkotmány* és *nemzetiség* azt hitték, mentve van. A visszahatás lángja fellobbant s ugy el is hamvadt. A szalmatüz zsarátnokából csak egy-egy csillogó sziporkát kapott szárnyra a nemzetiesség erősebb fuvalma, de a mely alig hogy felcsillant, el is enyészett nyomtalanul. A szétvillanása után támadt sötétség csak kevesek lelkére vetett borongó árnyat, a nemzet csakhamar visszaesett közönyébe, az irodalommal édes keveset gondolt, hiába predikálták neki az apostolok, hogy csak ez tarthatja fenn a nemzet nyelvét és igy létét. Mágnásaink nagyobbrészt ismét Bécsbe, vagy a külföldre szállinkóztak, felsőbb köreink németül és francziául beszéltek, az a kis középosztály pedig, melynek szerény lakában a lelkesülés lobogó mécse nem aludt ki, szegény volt s jóakaratával is keveset lendithetett a szent ügyön. A főváros s a nagyobb városok szelleme idegen, a társas élet laza, szétzüllött volt. Kisfaludy Károly a nagy zajjal felkapott nyelv- és nemzetiség divat idejében a fővárosi életről ily keserüséggel nyilatkozik: „Barátom! Nehány társaságokba is hivattam, de ezekben a nemzetiségnek semmi nyomát sem láthatni, az utánzás jégarczczal tétováz mindenütt. A vigság, mely másutt minden sorsot egyesit, itten minden rendnek fenyitő határt szab. Kinek a szerencse nehány hold földdel többet adott, már félvállról néz nemes társára. Hideg barátság, suttogó leányseregek szánakozva néznek a szegény hazafira. Meredt férfiak hivatalos köntösben már messziről érezteve tehetségük sulyát — ez képe itt a nagyvilágnak."

Csak egy lelkes sereg keblében élt rendületlenül a hit egy szebb jövőben, s tán ennek melege ápolta a nagy munkában el nem csüggedő buzgalmat. Ezek a literatura munkásai voltak. Fel-felsirt ezek lelkéből a keserü átok a nemzettagadókra, néha a honfi bú méla kesergése, máskor a kétkedés sötét fájdalma is hangot talált kobzukon, de ha a „*Romlásnak indult*", vagy a „*Nemzeti nagy létünk gyásztemetője Mohács*" szivetrázó jaja zokogott is ajkaikról, az „*Él még nemzetem istene*" lelket gyujtó dalának visszhangja is fel-felzengett lantjaikon. Ha a nemzet szép multjának dicsőségéről énekeltek, s a jelen sivárságát fekete szinekkel festve, a korcs ivadékot korholták, fel-felcsillant dalukból a hit, hogy mig nyelvünk él, nem hal meg a nemzet. Bennünk még élt a remény s szent ihlettel hirdették a nyelv hatalmát, magasztos áhitattal munkálkodtak annak terjesztésén és müvelésén. Egyetlen czéljuk volt, hogy „az irodalom azt egy szabad nemzet méltóságához illő erőben és tökélyben szállitsa át a maradékra."

E kor, e lelkes sereg nemes törekvésének viszhangja Kisfaludy Sándor beszéde, melyben hirdeti a nyelv hatalmát, ostorozza az idegen szellemet, lelkesedik a kormány nemzeties engedményein, dicsöiti azon nemes férfiakat, kik tettel mutatták ki érzelmeiket a nemzetiség szent ügye iránt, s hittel, reménynyel tekint a jövőbe, melynek megteremtésére oly utat lát előttük, mely olyan szabad, „mint a sasnak a naphoz felrepülés a levegőben."

„Nem az Országokat egymástól választó s különböztető határoszlopok, — kezdi beszédét — vagy egyéb határjelek, — nem az országokat körülfolyó tengerek, — nem a földet hasitó s osztályokra szaggató folyók tesznek egy nemzetet ezzé, vagy azzá, hanem *a nyelv tesz minden nemzetet ez, vagy amaz nemzetté*. Ez megczáfolhatatlan, megdönthetlen igazság: bizonyittyák a müllt Időnek lefolyott századi, bizonyittyák a Nemzeteknek történetkönyvei, bizonyittya a jelen kornak mindennapi tapasztalása. Mert — (ne mennyünk meszsze: a Magyar földnek határai között legközelebb, legerősebb, legszomoruabb bizonyságaim akadnak ezen állitásnak,) — mert, hogy a magyar levegő, kenyér és bor magyarrá nem teszi az embert, láttyuk a Hazánkba vándorlott sok külföldiekben, kik jobb élet és szerencse reményével ide jöttek, itt jobb hazát találtak, mint a mellyet elhagytak, de ha itt tanyát vertek is, és a Magyar Nemzetet számra nézve szaporitták is, azok maradtak, a kik voltak, tudniillik bevándorlott, ritkán magyarosodó, hanem többnyire a Magyar Nemzetet és földet koresosittó, idegen nyelvü külföldiek; — hogy a magyar földből több négyszög mértföldeknek birtoka is az embert még magyarrá nem teszi, láttyuk s boszszankodva tapasztallyuk némelly Nagygyainkban, kik a Haza és Nemzet javára még soha semmit nem tettek, jószágaiknak jövedelmét minden közhaszon nélkül, a Hazának határain kivül tékozollyák, a nélkül, hogy akár udvari szolgálat, akár egyéb hivatal kötné öket ott le, hol Hazájokról csak akkor emlékeznek, midőn a pompás napokon magokat a tükörben magyar öltözetben láttyák, vagy*... fényt hoz. De ha a Vármegyék öket valamelly köz Jóra teendő költséghez való járulására megkérik, koldusnak szidalmazzák mind a hazát, melly öket táplállya, mind a Nemzetet, mely öket magáénak meri tartani** — hogy a magyar városokban lakott ház és tüzhely az embert magyarrá nem teszi, láttyuk királyi városainkban, kik szeretik ugyan a szabad magyar levegőt, kenyeret és bort, de sem az Istent magyarul nem imádgyák, ki öket magyar élelemmel tápláltatni engedi, sem a magyar nemzetet nem becsülik, ki öket hazájában itt idegen természetben megszenvedi, sőt nemes türelméért a vérszemet kapó vakmerő hálátlan szellérek által magát gyakorta — elfajultságból-e, gyávaságból-e, nem tudom — még kigunyoltatni s megmocskoltatni is engedi.

Ellenben, hogy a nyelv minden idegen földet is nemzetivé tehet, élő bizonyságaik ennek az Angolok, Francziák, Spanyolok, Portugállok, kik az ujonnan feltalált Amerikát részenként nemzetivé tevék.

Csak a magyar nyelv, ez a szépségére, erejére, régiségére nézve minden más müveltt nyelvvel megmérkezhető, némely sajátságaiban minden más nyelvet jelességgel fellyül haladó nyelv, volt eddig olly szerencsétlen, hogy a Magyar Nemzetnek nemzetiségét nem eszközölhette annyira, a mennyire a nemzeti müveltség, tudományosság, művészség és dicsőség ezt kivánja vala. Ennek okait általlyában a Magyar Nemzetnek történeteiben, harczaiban, viszontagságaiban, különösen pedig a Nemzetnek gondatlanságában, Tehetősseinek nemzeti érzéketlenségében, hidegségében, némely Tagjainak elfajulásában, sőt hazájokat, nemzetüket kárhozatos megtagadásában találllyuk fel. Ezen elmulasztásoknak vétkét a Nemzet az ő Kormányának nem tulajdonithattya, mert a Nemzet az ő Királlyával egygyütt szerzi törvényeit; s hol van törvénykönyvünkben nyoma annak, hogy a Magyar Király a magyar nyelvnek mivelését, terjesztését elleneztte volna? — midőn a nemzet ezen igazságos kivánságát kinyilatkoztatta volt egy ujjabb időkben, a kormány nem kedvezőleg egygyezett-e meg ebben?"

(Vége követk.)

* Szilágyi István értekezése a m. akadémia megalapitásáról. „V. Ujság" 1876. 4 sz.

* Itt olvashatatlan egy szó.

** Itt tiz sor ki van törülve, de mivel olvasható, kötelességemnek tartottam lemásolni. „Még szolgálatbeli kenyereket sem adgyák az arra szorult szegény magyaroknak, hanem ollyanoknak, kiknek sem országuk, sem hazájuk, és szinte azt lehetne mondani, magokhoz hasonlóknak, minthogy ámbár s nolia nevük és birtokjok magyar, de szivek és lelkeik a Hazának és Nemzetnek szent és köteles érzésétől és gondolattyától egészen üresek."

A háboru küszöbén.

Karczolat.

Most már, ugy látszik, hiába próbálná valaki tréfával ütni el a dolgot, megszünt frázis lenni, hogy „a háboru küszöbén állunk."

Csakugyan ott állunk, s mindinkább tünedezik a remény, hogy innen visszafordulhassunk. Ott állunk azon a küszöbön, melyen tul belátlatlan végü ut tárul Európa elé és senki se mondhatja meg előre, hol és mikor vár reá e terhes utban az első megpihenési stáczió.

Kezdődik a fegyvertáncz, a minőt régen nem tapasztalt Európa. Mert mi az olyan háboru a hol vasutakkal manövereznek, gépeket állitanak föl egymás ellen, százezernyi hadak teszik le a fegyvert más százezerek előtt, s a háborunak hetek, sőt napok alatt vége van. Ha már az olyan háboru is szörnyü, melyet iróasztal mellől, tárvirdasodronynyal kezében az ész és kombináczió intéz, s számitásában egyik nagy tényező az, hogy az emberi vért kimélni kell a lehetőségig, a humanitás minden tekintete parancs, a hol a lefegyverzett vagy megsebesült ellenség nem ellenség többé és senki nem az, a ki nem fegyverrel kezében, nem az ellenség harczoló sorai közt áll szemben, a hol egy-egy váratlan fordulat a sereg állásában néha még egy ágyulövés nélkül is már egy-egy megnyert csata: minőnek kell lenni az oly háborunak, a hol a vak állati szenvedély a főparancsoló, a hol ember és ember fenevad gyanánt közelről igyekszik fölkeresni egymást, s puszta kézzel markolnak a leteritett ellenség sebébe s ugy oltja emberhusra, vérre áhitó éhszomját, hogy fogaival marczangolja szét ellenét.

Ah! az ilyen háborutól csakugyan elszokhatott volna már a czivilizált világ s az emberiség parancsolná, hogy megakadályozza.

Mert ez a háboru olyan lesz bizonynyal. A fékevesztett fanatizmus lesz itt a legfőbb generális mind a két fél részén. Az oroszokban rég ideje már, hogy minden mesterséges eszköz felhasználásával szitják a vak gyülöletet a pogány török iránt, kiről nincs az a képtelen mese, keresztyén vérben mosdásról, viselős nők széttagolásáról, ártatlan gyermekeknek cserkesz lándzsákra szurva hordozásáról, s egyéb szörnyeteg kegyetlenségekről, mely ott hitelre ne találna; s viszont a török vére egyszerre lobbot vet a moszkó névnek puszta hallására is s a merre a próféta zászlójának árnyéka ér, pedig ez három világrész nagy területét boritja el, minden ember katona, mihelyt arról van szó, hogy moszkó jön.

Borzasztó háboru lesz az, a középkori pusztitó hadjáratokhoz hasonló, s ha egyszer lángot vetett, isten maga csak a megmondhatója, hol éri a tűztenger hömpölygése határát.

Mert a keleti kérdés, minden valószinüségi számitás szerint, nem a most egymásra fenekedő két állam, az orosz és a török párbaját fogja csak felidézni, habár ez maga is világot rengető egy küzdelem leszen. De másoknak is vannak abban érdekei, hogy a két küzdő közül melyik essék alul. Mint mikor a római czirkusokban nagy tételü fogadások estek az élethalálra vivó két gladiatornak mindegyikére, s minden fél biztatta a maga tételének viselőjét. S a tűz nem is olyan, melyet deszkapalánkkal egy meghatározott területre szoritani, „lokalizálni", lehetne. A másik se közönyös, hogy a szomszédunk háza lánggal ég.

A porta visszautasitotta Európa jegyzőkönyvét. Ő mindent megtesz, hogy népeinek jóllétet biztositson, de azt maga akarja megtenni, s nem fogadhat el oly föltételeket, a minőket csak akkor szokás szabni egy nagy hatalomnak, mikor már leveretett, — egy elvesztett háboru *után*. A porta még most *előtte* van, s meg

akarja előbb kisérteni, vajjon csakugyan elveszti-e? Nem szivesen bizza kardélre az ügyét, de előre holtnak magát nem nézheti. Ez az körülbelől, a mi a porta válaszából kiolvasható.

S Oroszországnak ez elég, hogy megmozditsa összesereglett hadait, melyek már hónapok óta lesnek a prédára. E hó végén a czár a déli sereghez megy, s miután a romániai utak jó karba helyezésére 800,000 rubelt adott, — nem lehetetlen, hogy a keleti Rubikont, most midőn e sorokat irjuk, az orosz sereg előhada, tán már át is lépte.

Sok véres virágot igér ez a tavasz.

Irodalom és művészet.

A „babonák könyvé"-re hirdet előfizetést *Varga* János aradi ügyvéd, lapunknak is munkatársa. E mű a magyar orvosok és természetvizsgálók XIX-ik nagygyülése által kitüzött pályázaton a jutalmat több versenytársa közt a birálók egyhangu itélete mellett nyerte meg. A munka czélja, hogy mig egyrészt lehető teljességben magában foglalja a létező babonák gyüjteményét, másrészt azok káros hatását példákkal illustrálja. A babonák könyvét szerző sok évek fáradtsága árán gyüjtött, nagy anyaghalmaz feldolgozásával, a száraz és könnyen unalmassá váló professzoroskodó modor mellőzésével, ugy irta meg, hogy a nép, a saját nyelvén és eszejárása szerinti leirás által önkénytelenül is tovább édesgettessék az olvasásban, s a könyvben oktalan kedvencz babonáit a nevetségességig meztelenre vetkőztetve találja, másrészt a valódi káros babonák gyakran megrenditő hatását példákban illustrálva lássa. A könyv alkalmilag természettudományi ismereteket is ad, s helyén való oktatást és jó tanácsot. A mű tartalmáról némi fogalmat nyujtanak az egyes részek fő czimei, melyek a következők:

Bevezetés-féle. — A babona fogalma. — A babona eredete. — Az ős hit babonás alakjai. — Az ujabb babonák szörnyalakjai. — A boszorkányok. — A járványos betegségek. — Az állatjárványok. — Rontás. — Az aszály. — A kisértetek. — Garabonczások. — Táltosok vagy váltottak. — Lidérczek. — Uton járók. — A sárkányok. — A kincsőrző lelkek. — A kincskeresőkről. — Therophile czirkulusa. — A vallásos babonák. — A csodák. — A rajongók. — Látók. — Éhezők. — Meztelenek. — Vérzők. — A kuruzslókról és kuruzslásról. — Ráolvasások. — Angyalcsinálás. — Étetés. — Bájital. — Erőleketés. — Haldokló körüli szokások. — Harangozás a vihar elé. — Viharban a fa alá. — Babona az álomról. — A lutri. — Jövendő mondás. — A szellemidézés. — Kártyavetés. — Babonás napok. — Babonás számok. — Babonás állatok. — Babonás füvek. — Még egy csomó babona. — Befejezés.

Az érdekes munkára april hó végéig küldendők szerzőhöz Aradra az előfizetések. A könyv ára 1 ft.

Folyóiratok. Az „Egyetemes philologiai közlöny" márczius-áprilisra szóló füzete érdekes és változatos tartalommal látott napvilágot. Első czikkében Budenz József a „Halotti beszédben" előforduló *eleve* szóval foglalkozik, azon meggyőződését fejezve ki, hogy az nem jelent „istent", mikép Hunfalvy vitatja, hanem egyszerüen az *elé* határozónak régies alakja. Következő czikkei: „Eranos", Télfy Iványtól; „Német grammatikai ujdonságok", Mayr Aureltől, „George Smith", III. Goldziher Ignáctól, Ritschl Fr. emlékezete", P. Thewrewk Emiltől, „Phidias műhelye", II. Pasteiner Gyulától, „A magyar nominativus", III. P. Thewrewk Emiltől, „A magyarokhoz", Berzsenyi ódája, latinra fordította Tamaskó István, „Mikor irta Berzsenyi ezt az ódáját?" P. Th. E. Aztán a hazai irodalom, külföldi irodalom és vegyes apróságok következnek. — A „*Figyelő*" irodalomtörténeti közlöny áprilisi füzetében kevesebb apró közlemény van, mint az előbbiekben, de sok érdekes tárgyu czikk. Ifj. Szinnyei József „A kritika kezdete a magyar irodalomtörténetben" czim alatt Majláth Jánostól kezdve rendszeres irodalomtörténeti tankönyveinket ismerteti Toldyig. Paszlavszky Sándor „Károli Gáspár hagyatéka" czim alatt bő bevezetés mellett közli e nevezetes prédikátornak 1592. jan. 3-án kelt végrendeletét. Ferenczy József Arany János elbeszélő költeményeiről ir tanulmányt. Falaky Károly Szeberényi Lajos életrajzát adja. Dr. Szemák István „A Loretto-drámákról a franczia irodalomban" ir. Bergmann Ágost a német Höltyről és Dayka közt von párhuzamot, Deák Elek egy pár alsó-borsodi népmondát közöl népies stylban, Kőváry Béla magyar szójátékot, Hantz Gyula a „Veszprémi Balázs-járást", s végül id. Szinnyei Jó sef közli becses repertoriumát. A „Figyelő" előfizetési ára egy évre 8 frt. — A „*Természettudományi közlöny*" áprilisi füzete Szily Kálmán és Paszlavszky József szerkesztése mellett következő tartalommal jelent meg: „A csillagvizsgálás mai feladatai" dr. Hoitsy Páltól, „A szervezetek legegyszerübb életjelenségei" közli Thanhoffer L., a természettud. estélyekben tartott előadások ismertetése; apróbb közlemények.

Uj váltójog. Knoll Károly akadémiai könyvárusnál (Budapest, a m. tud. akadémia bérházában) megjelent: „*Hazai váltójog*, az uj váltótörvény (1876. XXVII. t. cz.) alapján s számos váltómintával kisérve" irta *Takács* István, volt jogtanár (jelenleg iroda-igazgató, a m. tud. akadémiánál) 236 lap. Ára 2 frt 20 kr. Ezt a munkát, mint az „Első"-ben olvashatni, Fogarasy János első rendü váltó-jogtudósunk ajánlja, minél jobb ajánló levelet csakugyan nem nyerhetett volna. A gyakorlati irányu s a mintáknál fogva az öntanulásra alkalmas könyvet bizvást ajánlhatjuk.

Jogi ismétlő könyvek gyüjteménye czim alatt az Eggenberger-féle könyvkereskedés gyakorlati hasznu recapitulationális füzeteket ad ki különösen a szigorló jogászokra tekintettel. E gyüjteményből megjelent most a negyedik füzet, mely, mint az előbbiek is, kérdésekben s feleletekben állitja össze a *nemzetközi jog* elveit. Az 5 ivnyi terjedelmü hasznos kis mű ára 80 kr.

Rövid utmutatás a községi faiskolák czéljai- és használról czim alatt Gaál Józseftől hasznos kis füzetke jelent meg Szegeden, Burger Zsigmond özvegyénél. Ára 20 kr.

A magyar unitáriusok történetéről két czikk jelent meg a newyorki „Inquirer"-ben. E tanulmányt Fretwell Philadelphiában adta elő. Kiterjeszkedik benne a magyar történetre s a szászok betelepitésére is. Az erdélyi unitáriusok 1821. óta szakadatlan összeköttetésben állanak az angolokkal s ezen összeköttetés 1868 óta, midőn Taylor, Morison Steinthal és Hale meglátogatták öket, igen élénk lett. Az amerikai unitáriusok Hale buzditására két tanári állomást alapitottak Kolozsvárt. Frettwel megemlékezik ez alkalommal Jókainak „Egy az isten" czimü most folyó regényéről is.

A gr. Karácsonyi féle drámai pályázaton figyelmet keltett két pályamű szerzője — mint több lap irja — az ujabb nemzedék két tehetséges irója. „Sophonisbe"-t báró *Kemény Endre* irta, kitől nemrégiben egy kötetnyi költemény jelent meg, s ki Erdélyben lakik; „Mózes"-t pedig *Várady Antal*, az „Iskarióth" bibliai dráma tehetséges szerzője irta.

Salvini Tamás, a legnagyobb élő tragikai színész, e héten kezdte meg vendégjátékait Budapesten, a gyapju-utczai színházban. Első szerepe, melyet bemutatott, Shakespeare Othellója volt. Salvini Othellójára mondják azt, hogy a legnagyobb szabásu alkotások egyike, melyet valaha tragikai színész szinpadra hozott. Ez ama nehány szerepek egyike, melyekkel Salvini husz év óta bentazza Európa és Amerika fővárosait s melyeknek áttanulmányozására és kidolgozására annyi fáradtságot vett magának, hogy alkotása a legkisebb izig öntudatosnak és művészinek mondható. Othellót, mely kevés szerepei között is a legjobb, Londonban százszor kellett játszania egymás után, mindig roppant közönség előtt. Természetes, hogy Salvini ide érkezté nagy hire előzte meg, s roppant magasra volt felsigázva iránta a várakozás, annál is inkább, mivel két év előtt a szintén nagy tragikustól, Salvini honfitársától, Rossitól is láttuk Othellót s nagyszerü alakitása közönségünknek még fris emlékezetében volt. De Salvini nem csak kielégité, de tul is szárnyalta a várakozást. Othellóban oly művészi egészet adott, a minőről előre fogalmunk sem lehetett. Ki volt abban tárva Shakespeare e nagy alakjának minden szépsége, megmagyarázva minden szava, felvilágositva minden rejtett vonatkozása s indokolva minden tette. Salvini Othellója az első felvonásban Brabantioval szemben és a tanács előtt a saját értékének tudatával bíró, de büszkeségében a nagy emberek jellemző szerénység s az előljáról iránt köteles tisztelet által mérsékelt hős volt. Egyszerüen, közvetlenségében megkapó elbeszélő hangon mondta el, hogyan nyerte meg Desdemona hajlamát s nem ragadtatta magát pathoszra, mint Othello legtöbb személyesitői, kik e jelenetet arra használják, hogy szép szavalatban tündököljenek. Desdemona megjelentével, annak látására megolvadt a hős és szerelemtől, gyöngédségtől megszelidült férj lett belőle, ki elragadtatva szemléli nejét, a mint ez a tanács előtt kijelenti, hogy férjét követni akarja, a vészes tengeri utra, a háboruba. Ez egész felvonás alatt Salvini szinte tartózkodott előtérbe tolni magát s előre kihivni a közönséget, „én leszek az első személy öt felvonáson keresztül." A második felvonásban, a harczolók közé rohanva is inkább nyugalmával, lelki nagyságával imponál, mint kardjával és hősi erejével. Bámulatos finomsággal tudta visszatükröztetni azt a lelki hánykódást, melybe a Jágó által benne felköltött és szitott gyanu korbácsolja, s mely lassankint állati örjöngésbe tasztitja a czivilizált embert, ugy hogy Jagót csaknem agyontaposssa s imádott nejét megüsse és végre megfojtsa. Megrendítő volt ez átalakulás egészében véve ugy, mint egyes részeiben. Midőn megtudva neje ártatlanságát, megsemmisülve roskad a megölt nő holttestére; midőn mint vérszomjas tigris felugrik s Jágóra rohan; mikor lelkében összetörve székébe hanyatlik s halk hangon beszél Velencze küldötteihez és ellágyul s aztán egyszerre feláll, egy pillanat alatt végig gondol helyzetén, kimagasodik s fölemelkedik arra a széditő tetőre, hol mint Velencze legnagyobb, félelmetes hőse állott egykor s egy hirtelen ránással elvágja torkát s mintegy fejtetőre zuhan az előbbi magasságból a halál torkába, — a vér is megfagyott a hallgatóság ereiben. Ilyen erővel játszani még nem láttuk Othellót. — Salvininak egész egyénisége elárulja művészi hivatását. Magas, csak nem öles férfi, hatalmas erős termettel, mely kissé már hizásnak indult, de nem annyira, hogy akár szerepével ellentétben álljon, akár hogy mozdulatai ruganyos könnyüségében akadályozná, — gyönyörü, férfias, minden érzés és gondolat kifejezésére alkalmas arczczal, szemekkel, melyek lángolni, olvasztani, könyörögni, sirni és villámlani tudnak, — hanggal, mely a minden betüjében megérthető halk suttogástól a mennydörgésig tud erősülni, s oly értelmi erővel, mely a művészet e gazdag eszközeit a legbölcsebben tudja felhasználni, és mély érzelemmel, mely minden szavának, mozdulatának, tekintetének lelket ad. Ilyen művész Salvini. — Othellón kivül, melyet alkalmasint ismételni fog, föllép még „Hamlet"-ben, a „Vadon fiá"-ban, és a „Polgári halál" („Il morte civile") czimü darabban.

A nemzeti szinházban a mult héten került elősző szinre *Bercsényi* Béla „*Gróf Dormándi Kálmán*" czimü öt felvonásos szomorujátéka, melyet a nemzeti szinház pályázatánál is figyelemre méltattak, s melyet most az ott kijelelt módositásokkal adtak elő. A fiatal szerzőnek, ki a nemzeti szinháznak tehetséges s szép reményekre jogositó tagja, első kisérlete ez, s mint ilyen, minden szerkezeti és lélektani hibái mellett is, megérdemelte a tapsokat, melyekkel a közönség fogadta. A szinmű hőse, gr. Dormándi egy elszegényedett köznemes, ki egy vagyonos gyárosnak vette el leányát s eleinte maga is a munkának és családjának szentelte életét, de midőn ifjukori mátkáját (a ki visszaküldte volt gyürüjét, mikor jegyese tönkre jutott s most egy öreg dúsgazdag herczeg özvegye és örököse) ujra meglátja, fölébred benne a régi szenvedély s a vágy, mind ama főuri időtöltések után, melyeket ifju korában megszokott. Pestre megy követnek, nagy házat tart, lóversenyeken veszit, hütlen lesz nejéhez s elhagyja családját, hogy a herczegnő karjaiba vesse magát. De itt nem leli föl boldogságát. A lelkiismeret bántja őt, őszinte bánatot érez, visszavágyik a csendes családi körbe, de büszkesége nem engedi, hogy visszatérjen, csak titokban, éj idején látogatja nejét és gyermekét, s az ablakon keresztül nézi kedveseit, s midőn a herczegnő is hütelen lesz hozzá, párbajra keres alkalmat s abban elesik és meghal az oda sietőés megbocsátó neje karjai között. Ez a darab rövid tartalma, melyhez több epizód füződik. A mű a szinpadnak és a szini hatás eszközeinek nem mindennapi ismeretével van irva, s számos csattanós jelenet található benne, melyek az érdeklődést ébren tartják a darab hosszadalmassága daczára is, egész három felvonáson keresztül, mig az utolsó kettőben az csökkenni kezd. Mindenesetre oly első kisérlet, mely után a szerzőt méltán lehet bátoritani, hogy igyekezzék teremteni többet, jobbat. Az előadás összevágó volt. Felekiné szépen játszta Dormándi nejét, Helvei Laura a herczegnőt, Nagy Imre Dormándit, s a többi szereplő is sokat tett arra, hogy a darab egy ideig fennmaradhasson a müsoron.

Gerster Etelka k. a. első föllépte a nemzeti szinháznál e hó 14-ikére volt kitüzve a „Lucia" operában. E fiatal magyar hölgy oly diadalokat aratott Franczia-, Olasz- és Németországban, hogy itthon természetes nagy kiváncsisággal várta vendégszereplését mindenki.

Feleki jubileumát elhalasztották e hó 16-ikára; ekkor a „Nőuralom" előadásával ülik meg a nemzeti szinpadon. A jubileum alkalmából szülőföldjéről Nagy-Galambfalváról (Erdélyben) Feleki igen meleg hangu üdvözlő iratot kapott, melyet a derék művésznek hetvenkét ottani tisztelője irt alá. Ezen aláirók közt vannak olyanok is, a kik Felekit már akkor ismerték, midőn tanulmányait a székely-udvarhelyi kollegiumban megkezdette.

**

A népszinházban „Strogoff utazása“ még mindig vonza a közönséget. A husz első előadásra már a délutáni órákban mindig elkeltek a jegyek, s csak a 20-ik előadás után lehetett este is jegyhez jutni. A látványosság május elején Berlinbe vándorol, hol „A czár futárja“ czim alatt adják elő. Rákosi Jenő, a népszinház igazgatója e napokban utazott el Berlinbe.

Orgona-hangverseny. *Lohr* János helybeli jeles orgonaművész csütörtökön ápr. 19-én d. u. 4 órakor a józsefvárosi plébánia-templomban orgonahangversenyt tart, melynek műsorozata a következő: 1. Chorál-ábránd (Markull.) 2. „A boldogságos szűz csokra“ (Liszt.) Énekli nt. Bogisich Mihály ur. 3. Praeludium (Bach.) 4. „Benedictus“, hegedű-magány a koronázási miséből (Liszt), előadja Salamon ur. 5. G-moll Ábránd (Bach.) 6. „Egyházi dal“ (Beethoven.) Énekli nt. Bogisich M. ur. 7. Hangverseny-változatok (Thiele.). Belépti-jegyek műsorozattal együtt 1 frtjával kaphatók. A tiszta jövedelem fele a józsefvárosi plébánia-templom orgonájának tökéletesbitésére fordittatik.

Berlioz „Rákóczy-indulója.“ Párisban most igen divatos a „Rákóczy-induló,“ s zenekarok, zongorák, kintornák játszák mindenfelé. A párisiak mint Berlioz „La damnation de Faust“ zeneművének egyik legszebb részletét szerették meg ez indulót, melyet a zeneköltő erőteljes átiratban szőtt zeneművébe. Az életében annyit megtámadott Berlioz e nagy műve a Chatelet-szinház népszerü hangversenyeiben hódit, s a Rákóczy-induló hatalmas hangjai ép ugy tetszenek a francziáknak, mint nekünk. Berlioz 1846-ban hosszabb ideig volt Magyarországon, s akkor ismerte meg e nemzeti indulót, melynek heroikus jellege rögtön megragadta figyelmét. Sokszor beszélt arról Erkel Ferenczczel, s egy délután a városligetbe menve, a még akkor csöndes hely egyik fája alatt irta át az indulót zenekarra. Ez a kézirat most is megvan Erkel Ferenczné́l. Az indulót nálunk is sokszor előadták, Berlioz pedig beleszőtte a „Faust“ zeneköltemébye, s most Párisban is zeng és zug.

Az Eötvös-szobor nagy mintáját Huszár Adolf már egészen elkészité s e napokban már el is küldik a bécsi vagy müncheni öntődébe, a honnan kedvezőbb ajánlat érkezik. A szobor talapja mauthauseni gránitból lesz, s Ybl Miklóst fölkérte a bizottság, hogy ennek költségvetését mutassa be.

Pálik Béla fiatal képirónk ez idő szerint igen kedvelt festője a sportférfiaknak. Lovai, állatképei, vadászati jelenetei mindenütt elismeréssel találkoznak. Jelenleg is nehány ily genreü képen dolgozik. Az egyik egy csendes tájkép: borult, esős időben két rókavadász ballag hazafelé, valahonnan a fóthi ültetvények környékéről; a két sportsman: ifj. gr. Károlyi István és gr. Batthyány Elemér. Mind a vadászok, mind a lovak teljesen fesztelenül mozognak, s portraitjök tökéletes. Egy másik kép Czetwertinszky hget sárga-fekete lovagló szineiben tünteti föl, szintén lóháton.

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia ápr. 9-iki összes ülésén *Arany* László tett jelentést a gróf Karácsonyi-féle pályázatról. 400 arany jutalom volt kitüzve drámára, s 11 pályamü érkezett be. Arany László mindjárt jelentése elején sajnálattal nyilvánitá ki, hogy a birálók (Jókai, Greguss, Szász Károly, Szigligeti és Arany László) egyhangu megállapodása szerint: a kitüzött jutalom nem adható ki. A pályaművek nagyobb része kritikán aluli áll. Csak két pályamü volt, mely figyelmet ébresztett a „*Sophonisbe*“ czimü, mely Kárthágóban játszik, és a „*Mózes*“ czimü. Ezekről a jelentés ekkép nyilatkozik:

A „Sophonisbe“ cselekvénye változatos, de nincs kellőleg indokolva. Azonban jelentékeny hibái mellett is az események ama bősége s a cselekvény nagyfontosságu folyamata kétségtelenül tehetségre mutat. Bonyolitásaiban oly alakitó erő jelei látszanak, mely tévedései daczára is, nagyobb reményre jogosithat. Dialogjain, jelenetein, nyelvén ugyan rohamos előre történés hatása látszik, de nem hajhászza a fölösleges ömlengéseket, nem szórja az üres frázisokat és bombasztot. E tekintetben valóságos ellentéte a „*Mózes*“, mely áradozik a szóbőségben minden alaknál. A drámai cselekvény sovány, Mózes alakja üres és elhibázott. Mózes, ki a legkizárólagosb hitvallást alapitja, ki oly törvényeket szabott, melyek által nemzete ezred éveken át a világ nemzetétől elszigetelve marad, itt ugy szerepel, mint a világ-szabadság modern fogalmának hirdetője. Megrójja ezután a birálat az ifjabb szinmüirók által ujabban fölkapott azon irányt, hogy régi korba, történeti személyek ajkaira bizonyos uralkodó és modern eszméket adnak. Ez szellemi anachronismus, mert vannak egyes korszakokhoz kötött eszmék, szenvedélyek, lelkesedések, rajongások is, melyeket összevissza egyik korszakból a másikba, kivált ujabb korból egy régebbi korba átvinni nem lehet. Nem volna-e képtelenség Cicero korában a keresztyén önmegadás, általános emberszeretet és föltétlen hit eszméit a római társadalomban diadalra juttatni, — vagy a keresztes háboruk idején alkalmazni azon uralkodó nézeteket, melyeket Erasmus és Luther százada adott az emberiségnek, — vagy az angol forradalom férfiainak ajkaira ugyanazon lelkesitő eszméket adni, melyeket a 18. század bölcsészei ébresztettek Mirabeau agyában. És helyesebb fölfogás vagy legalább elnézhetőbb költői szabadság-e ezeknél az, ha Szent-István királyunk egyik legközelebbi utóda a vallásszabadságot oly modern értelemben veszi, mely összeférőnek tartja a pogányvallás gyakorlatát a keresztyén király iránti alattvalói loyalismussal; — ha Krisztus apostolai oly eszméket hirdetnek, melyeket a franczia forradalom szült a világra, ha Verbőczy kortársait a mi századunk politikai nézetei és tévedései mozgatják; — ha a görög mythologia csodáinak idején az embereknek azon csodákban ép oly kevés őszinte hitük van, mint nekünk jelenleg. Ime e példák oly szinmüveknek képezik alapköveit, a melyek irodalmunkban többékevésbbé sikert arattak, sőt tapsokat is. Az egyszeri pupos — ugymond végül a jelentés — mindaddig nagyon tetszett önmagának s termetét a délczeg ifjakéhoz mindaddig hasonlónak képzelte, mig egy még puposabb társát megpillantva, e látvány által saját fogyatkozásának ismerete föl nem ébredt benne. Bár okulnának drámairodalmunk müvelői is egymás hibáiból! Csakhogy költői dolgozatok szerzői rendszerint nehezebben szokták felismerni müveik fogyatkozásait, mint a pupos az ő pupját.

E jelentés után a pályaművek jeligés levelkéit elégették.

Ezután a III-ik (természettudományi és mathematikai) osztály tartott ülést, a melyen a következő előadások voltak:

Először dr. *Lenhossék József* két ritka régészeti leletet, két koponyát mutatott be. Az egyik egy makrokephal koponya, mely fejlődésében erőszakkal gátolva, el van torzulva; a másik pedig egy másfélezer éves barbárkori koponya. Mindkettőt Magyarországon találták, s az egyetemi boncztermi sirboltjában találták 6 csontvázat közt. A koponyák eltorzitása egykor szokásban volt, ez ellen pápai bulla is bocsájtatott ki. Sok nemét ismerték az eltorzitásnak az amerikai és ázsiai népek is; legérdekesbek azok a torzitások, melyeket deszkadarabok közé való szoritással idéztek elő. Egy ily koponyát Székely-Udverhelyen is találtak. A most bemutatott jó állapotban van, még nem is valami nagyon régi lehet, s 35 éves férfit enged sejteni. A másik koponya igen régi, teljesen kiszáradt, s hozzá vetőleg 1500 évesnek lehet mondani. József főherczeg ásatta ki Alcsuthon több más csontvázzal, továbbá karpereczek, láncszemek, csattok, gyürükkel együtt, melyek után Rómer Flóris e csontvázakat csalhatlanul Magyarország barbár korából származóknak nyilvánitotta. E koponya kicsiny, a varrányok és fogak mind kifejlődvék, sőt a felső állkapocsban még egy számfeletti „bölcseség-fog“ is fordul elő. A koponya egy 30 éves férfi egyéné lehetett. — E felolvasás után dr. *Balogh Kálmán* értekezett „az önvegyületek hatásáról az állati szervezetre.“ Az önvegyületek közül különös mérges hatása van az önhalvacsnak, melynek hatását értekező több kutyán és házi nyulon észlelte és azon eredményre jutott, hogy e mérges szer fájdalmat s habár nem rögtöni, de biztost halált okoz, a mi végnélküli kimerülés folytán áll be. A vese e méregnek a gyomorba jutása által vérrel telik meg, s az egész test sulya egy harmadára fogy le. E mérgesvegyek hatásának fejtegetésével kapcsolatban bemutatja értekező a „vanadinsavas ammoniak“ hatásáról tett észleleteit is. Ezen vegy 1801-ben fedeztetett föl, s megvan az ivó vizben is, habár kis mértékben. Értekezővel egy időben két angol tudós szintén észlelte e mérges anyag hatását, de csak hidegvérü állatokon tettek kisérleteket, mig értekező melegvérü állatokon vizsgálta meg a vegy hatását. A vanadinsavas ammoniak szintén mérgezés és azon tüneménynyel is van kapcsolatban, hogy a sziv ezen anyagnak a belső szervezetbe való jutása által kőkeménynyé lesz. — Felolvasásokat tartottak még ez ülésben: *Staub Mór* (vendég) Fiume és legközelebbi környékének floristikai viszonyairól, *Klein Gyula* a tengeri moszatokra vonatkozólag tett kutatásainak eddigi eredményéről, és végül *Krenner József* több grönlandi ásványról értekezett.

A czéhek irott emlékeinek összegyüjtésére, a fáradhatlan *Rómer* Flóris apát inditványára, külön bizottság alakult a történelmi társulatban. Czélja: a közgyüjteményekben feltalálható, s a hazában elszórtan létező czéhszabályok, czéhkönyvek s a czéhek egész szervezetére vonatkozó mindennemü adatok lehető teljes összegyüjtése, közzététele és egy rendszeres munkában való feldolgozása. Ez által egy oly munkának kivánja alapját megvetni, mely ha sikerül, hivatva lesz Magyarország közmivelődési, ipar- és müipar-történetét egy jelentékeny forrással, a városok polgári osztályának történetét uj lényeges adatokkal gazdagitani. A bizottság fölkéri a vidéki rokon-egyleteket, kereskedelmet s iparkamrákat, ipar-egyesületeket, és egyeseket, hogy ezen közmivelődésünkre oly fontos ügyet felkarolni, saját hatáskörükben előmozditani, esetleg szükebb bizottságok által (a területükön létezett czéhekre vonatkozó adatokat összegyüjteni s az eredményről) a központi bizottság elnökségét, Rómer Flóris urat tudósitani sziveskedjenek. Mivel a bizottság székhelye a magyar nemzeti muzeumban van, felkéretnek mindazok, kik valamely czéhokmányt birnak, hogy ezt akár hazafias adomány gyanánt a nemzeti muzeumnak, akár felhasználás végett bizonyos időre a bizottságnak engedjék át.

A földtani társulat apr. 11-iki ülésén *Böckh* János hosszabb értekezést olvasott fel, Hantken Miksa „Uj adatok a déli Bakony föld- és őslénytani ismeretéhez“ czimü müvéről, melynek több adatát, részben Hantken korábbi közlései alapján, megczáfolja. Utána *Krenner* József müegyetemi tanár mutatott be egy, a nemzeti muzeumhoz Csiklováról (Orsova vidékéről) beküldött ásvány-példányt, mely a rajta levő ásványtársaságnál fogva, felette érdekes. Ez ásvány főtömegét tömör rézkovand képezi, melynek sejtjeiben gyönyörü zöld epidotok s azok társaságában kis ezüstös kőbökben csillogó kobaltin észlelhető. Azonkivül ez ásvány még tarkarézérczet, magnézvasat és apró fehér pyramisokat is tartalmaz, mely utóbbiak Scheelit-jegeczek. Az egész, mindenesetre sajátságos érczképződmény, igen élénken emlékeztet a piemonti Ala-völgyben található érczképződményekre.

A természetudományi társulat titkára emlékezteti az érdekelteket, hogy az ez idei közgyülésen kihirdetett vegytani nyilt pályázatra a tervezetek beküldésének határideje ápr. 30-án lejár.

A képzőművészeti társulat évi közgyülése e hó 29-én d. e. 10 órakor lesz az akadémia palotájában.

A magyarországi Kárpát-egylet választmánya elhatározta, hogy a felkai völgybe utat készittet; gyalogjárót a Fehérviz völgyében, a Poprád tó környékén pedig menházat épittet. Az egylet poprádi tagjai a Poprád mellett levő „Schlossberg“ hegyen „Gloriettet“ szándékoznak épittetni. — Az egyleti évkönyv május 15-ikéig meg fog jelenni. — Intézkedés történt arra nézve is, hogy az utazók különböző pontokon, mint Tátrafüreden, Kézsmárkon, Poprádon stb. az e czélra felállitandó tudakozódó intézetekben a kirándulásokra szükséges dolgokról felvilágositásokat nyerjenek.

Egyház és iskola.

Petzvall jubileuma. Az egyetem bölcsészeti kara e hó 12-én tartotta meg az ünepélyt Petzvall Ottó negyvenéves tanári jubileuma alkalmából. Részt vettek az egyetem egyéb fakultásainak és a müegyetemnek tanári testületei is. *Kerékgyártó* Árpád, a bölcsészeti kar dékánja, a kar nevében üdvözlő beszédet intézett az ünnepelthez, *Sztoczek* József pedig a müegyetemi tanártestület és az akadémia III. osztályának nevében üdvözölte. *Laubheimer*, az egyetem rektora átnyujtotta neki a vaskoronarendet, melyet a király, legfelsőbb elismerése kifejezéseül a jeles tudósnak adományozott. Délután 1 órakor a tanárok a Hungáriában lakomára gyültek össze, melyen Kerékgyártó, Hoffmann Pál, Greguss Ágost, Salamon Ferencz és mások lelkes felköszöntőkben ünnepelték Petzvall érdemeit. A lakoma alatt a kolozsvári egyetemtől és számos vidéki tanintézettől üdvözlő táviratok érkeztek. Az ünnepelyből üdvözlő táviratot küldtek a jubilans fiveréhez, Petzvall Józsefhez, ki a bécsi egyetemen tanárkodik és mult hóban szintén negyven éves egyetemi tanári jubileumát ünnepelte.

Mi ujság?

A Vasárnapi Ujság január-márczíusi évnegyedi folyamából teljes számu példányok 2 frtjával, egyes havi füzetek 70 krjával kiadó-hivatalunkban még folyvást kaphatók.

A mücsarnok épitésére Mária Henriette belga királynő 500 frtot küldött gr. Erdődy Sándorhoz, mint az orsz. képzőművészeti társulat alelnökéhez. Hozzá volt mellékelve a király szárnysegédének, Goffinet tábornoknak a levele, melyben többi közt irja: „Minden alkalom, mely bizonyitja, hogy kedvelt szülőföldje nem feledte őt el, a legmagasabb megelégedést kelti föl Felséges asszonyunkban, ki a legőszintébb vonzalommal viseltetik honfitársai iránt, s minden jel, mely ennek viszonzását bizonyitja, legnagyobb örömére szolgál.“ — Mint tudva van, a királyné József nádor leánya.

Rudolf trónörökös, mint hire jár, nagyobb utazásokra készül. A nyáron meglátogatja Európa előkelőbb fővárosait, azok nevezetességeit és gyüjteményeit.

Albrecht főherczeg ötven éves szolgálati jubilaeumát Bécsben nagy fénynyel készülnek megünnepelni. Katonai és udvari ünnepély lesz, melyen a külhatalmak képviselői is megjelennek.

Széchenyi-ünnepély. A sopronyi magyar irodalmi kör a nagy hazafi halálának évfordulója alkalmából e hó 8-án Nagy-Czenken emlékünnepélyt rendezett, melyen a kör mintegy ötven tagján kivül, a megye értelmiségének számos képviselője, s a honvédtisztikar több tagja is résztvett. A templomi ájtatosság után a családi sirbolthoz mentek, s ott babérkoszorut helyeztek Széchenyi koporsójára. A sirboltban, hova a közönséget Széchenyi Béla gróf vezette, Frankenburg Adolf tartott gyászbeszédet, künn a néphez pedig Bognár kir. ügyész mondott szónoklatot. A „Szózat“ eléneklése után az ünnepély véget ért. A vendégek ezután a fogadóban gyültek össze ebédre, honnan Széchenyi Ödön grófhoz Konstantinápolyba üdvözlő táviratot küldettett.

Hajdan és most. Egy angol lap összehasonlitást tesz a jelenlegi angol miniszterek közt s azok közt, kik Anglia kormányát e század elején vezették. Most az öregek, akkor az ifjak kezében volt a kormány. Anglia jelenlegi minisztereinek életkora 660 évet tesz ki. Lord John Russel épen annyi idős mint a pápa, azaz 85 éves, Lord Stratford de Redcliffe 89 éves. E század elején e tekintetben másként állt a dolog; akkor Franczia országban is egy harmincz éves férfi, a ki akkor már a világot hirével betöltötte, volt az első consul, legfőbb hatalommal felruházva, s ugyanakkor Pitt William csak 40 éves volt és 16 évig már premier miniszter volt Angliának. Ellenfele Fox 33 éves korában már szinte első miniszter volt. Palmerston lord 1809-ben 25 éves korában már hadi titkár volt. A mostani angol miniszterek közül lord Derby, ki 1826-ban született s a vele egykoru Salisbury ezelőtt 25 és illetőleg 19 évvel már a kormány tagjai voltak.

Expedicző Közép-Ázsiába. Gr. Széchenyi Béla tudományos kirándulást tervez Ázsia részeibe, nevezetesen Khina még eddig kevéssé ismert vidékeire, melynek állat, növény és ásvány világát vizsgálják meg. Az expedicző két évig tart, s mintegy százezer frt költséget vesz igénybe. A grófot két fiatal tudós kiséri; egyike ezeknek Lóczy Lajos muzeumi segédőr.

A konstantinápolyi Corvinák. A magyar ifjuság küldöttségének konstantinápolyi látogatása alatt többször szóba jött, hogy a porta részéről sem marad el a viszonzás, még pedig olyformán hogy Mátyás király világhirü könyvtárának még meglevő darabjait a szultán visszaajándékozza. Mint a „Bp. Napilap“ egy távirata most jelenti, a szultán ápr. 10-én irta alá a Corvinák visszaadására vonatkozó rendeletet s azok elhozatalát Murad és Tavér effendikre bizta.

A kolozsvári nemzeti szinház évi segélyezésére a király az idén is utalványozta az udvartartási javadalmazásból a 15,000 frtot.

Iparmütörténelmi kiállitást rendeznek Kolozsvárt a nőegylet javára novemper hóban. Gr. Schveinitz Gyulától eredt az eszme, kit az értekezleten a végrehajtó bizottság elnökének választottak, alelnök gr. Eszterházy János, titkár pedig Békéssy Károly lett. A kiállitás magában foglalja egyrészről ez erdélyi részeknek egykor virágzó és bizonyos tekintetben európai hirü iparát, másrészt pedig azon meglevő nyers anyagokat is, melyekből egykor e tárgyak készültek és a melyeket ezután is ipari czélokra fel lehet használni.

A visegrádi Salamon-torony kijavitását az idén folytatni fogja a müemlékek orsz. bizottsága. A tavaly megszakadt ujitások valószinüleg az idén már a fellegvárra is kiterjednek.

Barsmegye alispánjához, a hozzánk beküldött első kimutatás szerint, április 7-dikéig 46 ft 50 kr érkezett a jasztrabai inségesek számára; ez összegben 15 forint és egy db 1 frtos ezüst tallér a „Vasárn. Ujság“ utján gyült be.

A tiszavidéki vasut debreczen-miskolczi vonalrészén f. évi április 15-én a személy- és podgyászszállitás számára Hadház-Ujfehértó állomások között „*Téglás*,“ — és Nyiregyháza — Királytelek állomások között „*Dessewffy*“ nevü megálló helyek nyittatnak meg.

Arany lakodalom. Szatmártt *Abday Sándor* veterán szinész a „magyar szinjátszó társaság“ első „direktora“ április első napján tartá arany lakodalmát nejével *Böszörményi Johanna* szintén régi szinésznővel. Abday az első magyar szinjátszók közül való; 1818-ban lett szinészszé, s mint direktor 32 éven át az országot keresztül-kasul járta. 1827-ben ő alakitá az első fix-fizetésü társaságot, a mely nemcsak „szinjátszó,“ de „énekes társaság“ is vala. Tagjai voltak: Szentpéteri, Udvarhelyi, Déryné, Botos, Borsos Klára és Kilényi, karmester Hajnis. A zenekar négy cseh muzsikusból állott. E társaság egy év mulva kétfelé oszlott. Az énekes rész Kassára ment s később innen Budára vergődve, magvát képezte a pesti nemzeti szinjátszó társaságnak. Abday pedig a nem énekes részt tovább igazgatta, városról-városra, hol egyesülve Kilényivel, hol szétválva tőle. Sok kitünő müvészünk kezdte vagy folytatta pályáját az ő társulatánál. Petőfi is szinészkedett nála.

Egy hires énekesnő halála. Florenczben e napokban temettek el egy hires magyar énekesnőt, ki agg napjait flórenczi villájában tölté a legnagyobb visszavonultságban. Ez a székesfehérvári születésü *Unger Karolina*, ki 1821-ben lépett a szimpadra. 1825—1833 közt Itália legnevezetesebb szinpadjainak ünnepelt divája volt; 1833-ban Párisban énekelt, 1839-ben Bécsben. Az ő számára irta Donizetti „Párisban“ „Belisar“ és „Maria di Rudenz“ czimü dalmüveit, Pacini pedig Niobét, a Valenczia lovagokat s Jurio Cámillot, Mercadante a „Két hires versenytársnőt.“ Bellini az „Idegen nőt.“ Unger Karolina 1843-ban férjhez ment s örökre elvált a szinpadtól.

A kalandor Somoskőit a párisi rendőrség elfogván, e hó 7-én állitották a párisi fenyitő rendőrség elé. Somoskői azt állitotta, hogy ő egy menekült magyar család gyermeke, Spanyolországban született, és teljes neve Somoskői Sándor báró de Vecsey, gróf de Chonet. Sok mindent mondott el multjából, nevezetesen hogy Spanyolországban a karlistáknál szolgált, a szerb-török háboruban mint franczia lapok levelezője szerepelt, Klapkának jó ismerőse, stb. Somoskői Párisban már 1874-ben lopás miatt három évre, 1876-ban értékpapirok kicsalása és rendjelek jogtalan viselése miatt szintén 3 évre volt elitélve, de az itéletet nem lehetett végre hajtani, mert megszökött. Most pedig a vádakat már nem lehetett világosan bebizonyitani, *s a törvényszék fölmentette*, noha a bizonyitványok, melyeket Somoskői magáról előmutatott, nemcsak a legkülönbözőbb nevekre vannak kiállitva, hanem másképen is nagyon gyanusok. Franczia ország más városaiban is volt ellene fenyitő följelentés, s a kalandort most oda vitték.

Kitépett pávatollak. Zágrábban mint reáliskolai tanár „tudós“ hirben éldegélt dr. Matkovics, titkára volt az akadémiának is és most egyetemi tanárnak akarták kinevezni. Közbejött azonban valami, t. i. az a fölfedezés, hogy nemcsak földrajzi könyveit irta dr. Fraas német könyvéből, hanem a Horvátországról irt ismertetése is, mely a bécsi világtárlatra készült s francziára is leforditották, nem más mint dr. Reichlichnak egyik müvéből hóditott részlet.

Egy kisasszony, a ki diák. A pozsonyi kir. gymnasiumnak egy nő növendéke is van: Révfy Orzsike kisasszony, dr. Révfy László pozsonyi kir. akadémiai tanár leánya. A kisasszony e napokban az ötödik osztály tantárgyaiból tett vizsgálatot jó eredménynyel.

Egy előkelő nihilista leány. Szt.-Pétervárról ismét egy ujabb nagy politika szocziálistikus pörről beszélnek, melybe mintegy kétszáz személy van belekeveredve. Az elitéltek között van egy Batinskoff nevü kisasszony is, valóságos államtanácsos leánya, szenator unokája s unokahuga egy császári táborkari főhadsegédnek, kinek a trónörökös nagyherczeg oldala mellett magas állása van, dédunokája Ernő János kurlandi herczegnek, a ki 1740-ben III. Iván czár alatt Oroszország kormányzója volt. Ez ifju hölgy, a ki a legfinomabb nevelésben részesült s 20,000 rubel évi jövedelmet hozott birtokaiból, annyira ment az „igaz ügy“ melletti lelkesedésben, hogy beállt közönséges munkásnőnek egy gyárba s Szorafonban mezitláb járt az utczán, keresve a közönséges munkásnők társaságát, hogy azokat a nihilista eszmék hiveivé tehesse.

—x— **Kossuth Lajos** nagy hazánkfia legutóbb megjelent leveltöredékében felemliti hogy ő is **Brázay Kálmán** budapesti füszeráru nagykereskedő **„Sósborszeszét“ használja** szemei ápolása és erősitésére: nem mulaszthatjuk el ez alkalomból örömünket fejezni ki a felett, hogy hazai gyártmányunk jósága oly férfiu által ismertetik el annak használása által, ki előtt a külföld minden ilynemü szerei bizonyára ismervék a midőn mégis a magyar gyártmányt használja, a legeklatansabban bizonyitja annak jóságát.

Halálozások.

Gr. **zichy manó** holttestét e hó 8-án szentelték be s a fővárosból a Balaton-mellékre, Nagy-Szőllősre vitték. A muzeum mögötti Eszterházy-palota, hol a ravatal állt, egészen megtölt a család tagjaival, rokonaival s az ismerősökkel. A miniszterek közül Szende és Perczel voltak jelen. A koporsót feliratos szalagu koszoruk fedték s egyet ezek közül gr. Batthyány Lajos özvegye tett oda.

dessewffy kálmán, nyugalmazott őrnagy, derék hazafi, és Sárosmegyében tisztelt férfiu, meghalt Margonyán, s óhajtásához képest az erdőben temették el. Temetésére mintegy 2000 ember gyült össze a környékből. A Dessewffy-családnak még egy másik halottja is van: **dessewffy lászló.** kir. tanácsos s a kir. itélő tábla tagja, ki 55 éves korában halt meg Budapesten.

gyárfás ferencz, a mintarajztanoda szép képességü fiatal tanára, meghalt 22 éves korában. E tanodában nyerte kiképeztetését, s tanulmányai befejezte után az intézet azonnal magának tartotta meg. Tanitványai és idősb tanártársai nagyrabecsülték, s meghatva állták körül koporsóját, mely oly korán zárt be egy szépen indult életet. Szülőinek, kik Sepsi-Szentgyörgyön laknak, csak egy vigasza maradt: az elhunytnak szintén kiváló képességü öcscsében, Jenőben, ki az intézet müvész növendéke, s kitől lapunk is több rajzot közölt.

Elhunytak még: **Klein Mihály,** Komáromegyének 40 évig főorvosa. — A báró Reviczky-család utolsó fi-sirjadéka: b. **Reviczky József,** ki a szabadságharcz alatt mint honvéd százados harczolt Erdélyben, hányatott élet után Szolnokon. — **Török Ferencz,** az ó-budai és gödöllői korona urodalom kir. mérnöke, 56 éves korában Budapestan. — **Petrovics István,** Szegedváros törvényhatósági bizottságának tagja, az ötvenes években Torontálmenye főnöke, 74 éves korában. — **Bayer Márton** fővárosi képviselő és háztulajdonos. — **Zacharias Antal** aradi kincstári tisztviselő 57 éves korában. — **Komáromy Ede,** az ausztriai cisterciák főapátja, ki Kőszegen született és 1841 óta viselte a főapáti tisztet, 75 éves korában Bécsben. — **Schilling Béla** aljárásbiró s a szegedi birói kar tehetséges tagja, 35 éves korában. — **Özv. Kis Antalné,** szül. Gorove Katalin (Kis Józsa kir. itélő táblai biró anyja) 70 éves korában Gyulán. — **Wierzbicki Longinné,** szül. Rötth Emilia, 65 éves korában. Budapesten. — **Luby Sándor** (Luby Zsigmond szatmári tanfelügyelő fia) a bécsi tüzérakadémia harmadéves növendéke, 22 éves korában F.-Daróczon. — **Tanay Miklós** birói végrehajtó, Móron, 27 éves korában. — **Szilágyi Sándor** (Szilágyi Lajos volt orsz. képviselő fia) első éves joghallgató Kolozsvárt. — **Tatz Stephania,** a „Temesi Lapok“ szerkesztőjének leánya, Temesvárott 17 éves korában.

Szerkesztői mondanivaló.

Szobor-leleplezés alkalmára. Tiszta és nemes érzés-sugallta költemény, de kevésbbé költői tartalomban; formában pedig teljes gyakorlatlanságra mutat. Végső strófáját, mely legjobb, ide igtatjuk:

Büszke vagyok rá, mert tudja lelkem,
Hogy míg a szellő virágra akad,
És míg a nap megtartja melegét:
A felgyujtott Losonez *magyar* marad.

Maradjon is, örökre!

Vallomás. Rajz. Elég kedélyesen van előadva. De több érdeme alig van; valami lélektani tartalom kellene az ily rajzba, bármily könnyed genre legyen is különben. Tárgyánál fogva sem való lapunkba. Egyébiránt kivánata szerint tesztünk.

H. L. Forditásai közül egy sem sikerült; s a beküldött öt darab egyátalában nem gerjeszt vágyat a többi után; nem ily birása a nyelvnek kell oda, hogy verseket valaki szépen s jól fordithasson!

K. J. *Az én ideálom.* Egyes sorai, sőt strófái is elég csinosan gördülnek; másutt ismét áldatlan sivár prózába esnek. Ez egy enetlenség megelőzője a hangulatnak, melyet minden valamire való versnek ébresztenie kellene.

Lugos. I. A. Kivánatát rövid időn teljesitjük.

Alexandria. Feriz. A hosszabb, érdekes czikk közlése csak tárgyhalmaz miatt késik, de azért érdekkel várjuk az ujabban igértet is; a mi öntől jő, az mindig szivesen látott vendég hasábjainkon. Az elmaradt számok megküldéséről kiadó-hivatalunk intézkedett; a czimet kivánata szerint meg fogjuk változtatni, akkor talán pontosabban kézbesitik ott a lapokat.

Holics. Th. K. Magán uton válaszolunk. A 10-ik számot megküldettük.

Lacháza. K. T. K. Az ujabb levél méltó párja az elsőnek. Közelebb adni fogjuk illető helyén.

Pósa Lajos urat fölkérjük: tu lassa velünk jelenlegi lakását.

SAKKJÁTÉK.

906-dik számu feladvány. Klett Fülöptől.

Sötét.

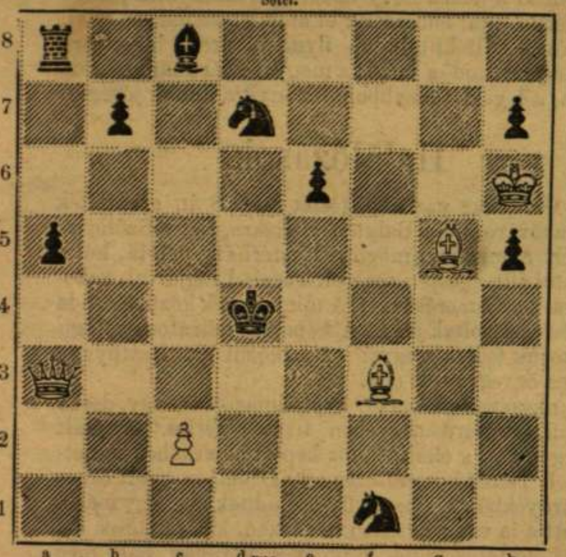

Világos.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mond.

901-dik számu feladv. megfejtése.

Az olasz feladvány-tornából.

Világos.	Sötét.
1. Hc2—a1	Ke4—d5 (a)
2. Vf1—c1	Kd5—e4
3. Vc1—c6†	Ke4—d3
4. Vc6—c2 mat.	
(a)	
1.	f6—f5 (b)
2. Fg4—f5†	Hh4—f5
3. Vf1—g2†	Ke4—d3
4. Vg2—c2 mat.	
(b)	
1.	a5—a4
2. Vf1—c1	f6—f5
3. Vc1—c6 stb.	

Helyesen fejtették meg: *Veszprémben:* Fülöp József. *Gelsén:* Glesinger Zsigmond. *Sárospatakon:* Gérecz Károly. *Debreczenben:* Zagyva Imre. *Miskolczon:* Hartmann testvérek. *Bogláron:* Mayer K. *Budapesten:* Németh Péter, K. J. és F. H. *Marosvásárhelytt:* Csipkés Árpád. *Kolosmonostoron:* Brauner Gyula. *T.-Polgáron:* Lyszauer és Munk. *A pesti sakk-kör.*

HETI-NAPTÁR. Márcz. hó.

Nap		Katholikus és protestans	Görög orosz	Izraelita
15	V	G 2 Neste szűz	G 2 Misericord. 3 B 1 husv. után	2 Noah
16	H	Lambert	Turibius 4 Nicetas	3 Félb. Á.
17	K	Rudolf (Rezső)	Rezső 5 Theodolus	4 Okoziás
18	S	Appolón	Ede 6 Eutich	5 [elk. b.m.
19	C	Tódor, Krezc.	Tódor, Emma 7 György	6 B. h. al.
20	P	Győző vértanu	Sulpitius 8 Prochorus	7 Temp. sz.
21	S	Anzelm vértan.	Oda szűz 9 Eupsichius	8 Sab. 3 p.

Hold változásai. ☽ Első negyed 20-án 8 óra 53 perczkor este.

Tartalom: Petzval Ottó (arczkép). — A füredi viola-hegy. . . — Déryné naplójából (folyt.) — Gróf Zichy Manó (arczkép.) — Trebelli-Bettini Zélia (arczkép.) — A khinaiak szorgalma. — Servadac Hector kalandos vándorlása a naprendszeren át (képpel). — Egyveleg. — **Melléklet:** Adriai képek (három képpel). — „Beszéd a m. akadémia megnyitásakor.“ — A háboru küszöbén. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi ujság? — Szerk. mondanivaló. — Nyilt-tér.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.**
(L. Egyetem-tér 2. sz.)

Nyilt-tér.*

(Puritás.) Azon szépitő szerek között, melyekkel a vegyészet bennünket idővel megajándékoz, létezik egy Bécsben, mely olvasóink közül azok előtt, kik hajszinök visszaállitását szivükön hordják., különösen szivesen látott lehet; annyival inkább, miután az az egészségügyi hatóság véleménye szerint az egészségre nézve teljesen ártalmatlan. Mi ugyanis ez alatt a Franz Ottó által készitett „Puritás“ *hajifjitó tejét* gondoljuk. Ezen készitményben az a lényeges, hogy részben ugyanazon alapanyagokból van összeállitva, a melyekből az emberi haj áll, ha azt vegyileg megvizsgáljuk; innen tehát annak hirdetett „majdnem csodatevő tulajdonsága“ ősz vagy fehér haj megifjitására, illetőleg annak eredeti szinének visszaadására nézve, egész egyszerüen azon analogiára vezethető vissza, a melylyel a hasonfaju anyagok egymás iránt viseltetnek, azaz egymásra assimiláló hatással birnak. Miután tehát ezen különlegességben csupán oly összetétel áll előttünk, melynek előállitása a haj-élet s annak szinképzése ismeretén alapul, kötelességünknek tartjuk ezen, Török József ur gyógyszertárában is mindig friss állapotban kapható czikkre olvasóinkat s a tudomány barátait figyelmeztetni.

* Az ezen rovatban megjelenő közleményekért csakis a sajtótörvények irányában vállal felelősséget a szerkesztőség.

* Mindazok, kik köszvény-, csuz- vagy ezek bénulásai- és egyéb külső és belső, eddig gyógyithatlanoknak tartott betegségek által lettek meglátogatva, kiválólag figyelmeztetnek Moessinger L. G., M./m. Frankfurtban, lapunk mai számában foglalt hirdetésére.

A t. közönséghez!

A keleti háboru kitörése minden órán várható levén, *rendkivüli előfizetést* nyitunk a

NEMZETI HIRLAP-ra.

Azon általános elismerést, melyet e lap a mult évi szerb-török háboru alatt gyors, pontos és kimeritő tudósitásai által kivivott, igyekezni fog az orosz-török háboruk alatt is kiérdemelni. *Külföldi levelei és harcztéri tudósitásai* lehető gyorsasággal és alapossággal fogják olvasóit a bekövetkező, s hazánkra nézve oly nagyfontosságu napok eseményeiről értesiteni.

A „Nemzeti Hirlap“ tárgyalja a politikai napi kérdéseket rövid, velős, népszerüen tartott vezérczikkekben és kisebb közleményekben. Itt megtalálja az olvasó a törvényhozás üléseiről, bizottságok, szakbizottságok, pártklubok tanácskozásairól rövid, de kimeritő tudósitásokat, távirati és ujdonsági rovatában a legujabb hireket.

A „Nemzeti Hirlap“, mindennap egy iven, a szükséghez képest, évenként 50—100-szor félivnyi melléklettel, ünnep utáni napokban pedig féliven megjelen; s ezentul is a *legolcsóbb* politikai *napilap* marad, mely a hirlapolvasó igényeit kielégitheti.

Az uj, rendkivüli előfizetési ár tesz április hó bármely napjától, vagyis **azon naptól kezdve, melyen az előfizetési pénz beérkezik: május végéig 2 frtot, — junius végéig pedig 3 frt 30 krt.**

A rendes előfizetés, mely bármely hónap elején kezdhető meg, lesz:

Egy hóra	1 frt 40 kr.
Két hóra	2 „ 80 „
Három hóra	4 „ — „
Hat hóra	8 „ — „

Hogy a lap szétküldésében hiba ne történjék, kéretnek az előfizetők a név, czim, lakhely s az utolsó postának correct s olvasható kiirására. Legczélszerübben járnak pedig el, ha czimszalagjukat a postautalvány szélére ragasztva beküldik alulirt kiadóhivatalnak.

Az előfizetési pénzek a „Nemzeti Hirlap“ kiadóhivatalába (Budapest, Franklin-Társulat egyetem-utcza 4. sz.) intézendők, legczélszerübben postautalvány utján.

A „Nemzeti Hirlap“ kiadóhivatala.

ÉLET-ITAL,

kitünő háziszer,
váltó és mocsárláz, bél és gyomorgörcs, epeinger, hányás, tengeri betegség, vizeletszorulás, álmatlanság, stb. ellen.
Ára egy nagy üvegnek 65 kr., kisebb 50 kr.

SÓS-BORSZESZ,
mint háziszer.

Mr. William Lee utasitása szerint. Gyors hatást eszközöl: Rheuma, csúz, szaggatás, fagyás, fog- fej- és fülfájdalmak, szemgyulladás, rákfekély, bénulások stb. stb. ellen; sőt fogtisztitó szerül is igen ajánlható, mennyiben a fogak fényét elősegiti, a foghust erősbiti, és a száj tiszta szagtalan izt nyer a szesz elpárolgása után.

Használati utasitás magyar vagy német nyelven jelentékeny orvosi s egyéb elismerő bizonyitványokkal, valamint **bizományosaim névsorával**, minden üveghez mellékeltetik.
Ára egy nagy üvegnek 80 kr., kisebb 40 kr.

Brázay Kálmán
Budapest, iroda és központi főraktár országút 24. szám. és
TÖRÖK JÓZSEF, király-utcza 7. sz.
Vidéken a mellékelt utasitásokban felsorolt bizományosaimnál.

Figyelmeztetés. Minthogy ujabb időben több vevőm által a „Sós-borszesz“ minősége, jó és valódisága ellen panasz és azon kérdés intéztetett hozzám, hogy „Sós-borszesz“ készitési, rendszeremet tényleg eladtam-e, azaz ennek készitésével más valakit biztam volna meg? — Értesülésem szerint néhány **budapesti, szegedi, brassói és prágai** czég az általam már évek során át gyártott s jó sikerrel forgalomba hozott **gyógyerejü sós-borszeszt** (üveg-mintáim és nevem **felhasználása s aláirásom hamisitása mellett**) utánozza. Az illetők ezen valóban nemtelen eljárásuknak elejét veendő: **üvegjeim hátsó részére** 1876. január hó 1-től fogva **Brázay Kálmán nagykereskedő Budapesten**, köriratu czimemet nyomattam be.
Ha felsoroltak készitménye csak némileg is megfelelne a czélnak, nem volna szükségük arra, hogy azt idegen czég alá burkolva, nevemet oly módon használják, mintha készitményök tőlem származna. Kijelentem tehát ismételten, hogy a t. közönség **csak azon sós-borszeszt ismerje el tőlem származottnak**, melyhez a használati utasitáson **aláirásom szerepel**, s az üvegre ragasztott czimlap nem „**mint**“ vagy „**nach Brázay**“ ellátva, mert a kérdéses sós-borszeszt részben vidéki kereskedők **készitményem helyett hozzák forgalomba.** 3341—2

Salicylsav - készitmények.

KIELHAUSER H. okl. gyógyszerésztől és illatszergyárostól Gráczban.

Salicyl-sav a drezdai dr. Heyden vegytani oralabtoriumából, azon felette kedvező eredmények után, melyeket a dr. Kolbe, dr. Neubauer, dr. Wagner stb tanár urak kisérletei előidéztek, már világhirt vivott ki magának mint erjedést és rothadást akadályozó anyag, és nemcsak fényesen érvényesül mindennemű belső bajok ellen, hanem czélirányos összetételben még felülmulhatlan óvószer a bőrre, hajra és fogakra nézve. Anticeptikus hatása különösen rendkivüli; megakadályozza a sérült szervek rothadását, s ezzel együtt eltünik az azzal járó kellemetlen szag is.

Salicyl-toilette-szappan . . . darabnak ára 50 kr.		Salicyl-szájviz . . . . dbnak ára 60 kr.	
Salicyl-toilette-viz . . . . „	70 „	Salicyl-hintőpor (lábak izzadása ellen) . „	50 „
Salicyl fogpor . . . . . „	50 „	Salicyl-hajkenőcs . . . . . . „	50 „
Salicyl-fogpép . . . . . „	60 „		

3172-V
Főraktár Magyarországra nézve: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerésznél Budapest, király-utcza 7. sz.

Csodálatraméltó a természet ereje,
ha az kellő módon alkalmaztatik.

Bojtorjángyökér-szesz

a legrégibb időtől fogva mint a szőrnövés bármely nemének legsikeresebb szere ismertetik, s a benne foglalt szőrnövesztő anyagoknak általam létesitett concentrálása által valódi feltünést okozó szerré emelkedett, ugy annyira, hogy fiatal 15 éves emberek rövid pár nap alatt tömött szakállt kaptak. Bizonyitéka ennek, miszerint felszólittattam, ajánlanám figyelembe azon helyeket, hol a haj- vagy szakállnövés alkalmatlanná válhatnék, miután a megkent helyeken, habár eddig ott még a hajnak nyoma sem lett volna is látható, vagy több évi kopaszság után is az eredmény biztos s a hatás meglepő gyors. Hajhullás ellen **tüstént használ.** Még a bécsi »Medizinische Zeitung« is oda nyilatkozik, miszerint a bojtorjángyökér-szesz a legjobb minőségben kapható csak az előállító

Winkelmayer J.-nél
Bécs. VI. ker. Gumpendorferstrasse 159.
Budapesten: Török József urnál, király-utcza 7.
Egy palaczk ára, több nyelven irt használati utasitással együtt, 90 kr. Postai küldésnél 10 kr. csomagolási dijjal több. 3214

FERENCZ JÓZSEF KESERÜVIZ-FORRÁS

legtartalomdúsabb és leghatásosabb budai keserüviz.
Kapható minden gyógytárban és füszerkereskedésben.
Rendes adagként ½ pohár elegendő. 3260C

EPILEPSIE

(nehézkór) levél utján gyógyittatik dr. **Killisch.** különleges orvos által Neustadtban, Drezda mellett: Száz országban). *Már 8000-nél többen sikerrel gyógykezeltettek.* 3290

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre .. 12 frt, félévre .. .. .. 6 „ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. .. 8 frt, félévre .. .. .. 4 „ | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre .. .. 6 frt, félévre .. .. .. 3 „

16. szám. — 1877. Budapest, április 22. XXIV. évfolyam.

GERSTER ETELKA.

HAZÁNK egy derék leányának arczképét mutatjuk be ez alkalommal olvasóinknak, ki nevével a külföldön dicsőséget, a magyar névnek becsületet szerzett, s kire most igazi büszkeséggel tekinthetünk.

Mielőtt maga haza érkezett volna, megelőzte hire. Ama diadalok hire, melyeket a külföld különböző városaiban aratott. Mi, a kik itthon olvastuk az áradozó dicséreteket, magasztalásokat, fejet csóválva mondók: „jó, ha fele igaz!“ Mert valóban ritka művésznőről irtak még oly osztatlan elragadtatással, mint ő róla, s művészete delén is ritka művésznő kapott oly teljes koszorut az elismerésből, mint ez a kezdő. Elnevezték „művésznőnek, isten különös kegyelméből,“ „csalogányszavu csillagnak a művészet egén,“ elmondták olyannak, kit most „nincs is kivel összehasonlitani, mert csak Lind Jenny lehetett ilyen, vagy no, legfelebb Patti, — mikor még szende, fiatal leányka volt,“ s egy berlini lap felkiáltott enthuziázmusában: „mit bánjuk mi Bismarckot, isten hirével! csak Etelka maradna itt!“

És nemcsak a sajtó jött ily lázba hallatára; de a közönség is. Különösen berlini diadalai azok, melyeknél zajosabbakat nem minden művésznő nevezhet magáénak. A közönség csak róla beszélt, bucsujárásként tolongott a Kroll-szinházba, a tapsolásban majd hogy el nem koptatta a tenyerét, felállt, zajongott s bucsufölléptekor kendőjét, kalapját lobogtatva kiáltá: „Nem elmenni! Itt maradni! Viszontlátásra!“

Valóban tekintve a Gerster kisasszonyról szóló jelentések rendkivüli voltát és szokatlan hangját, nem lehet csodálkozni, ha azokat némi kétkedéssel fogadták idehaza, s kiváncsian várták, mit fog majd a dicséretekből megérdemelteknek igazolni.

Végre megtörtént ez is. A kisasszony föllépett a nemzeti szinházban először a „Lammermoori Lucia“ czimszerepében. A közönség eleinte tartózkodva fogadta, de már első jeleneteinél meggyőződött hangja tisztaságáról, kellemes csengéséről, kitünő iskolájáról és arról, a mi a legfőbb, hogy énekében és játékában lélek van. A nagy tébolyjelenet után, melyben alkalmunk volt teljesen kifejlett magas hangjait hallani s azt a könnyüséget és biztosságot csodálni, melylyel e hangokkal játszik a szédítő magasban, hová a nagy művésznők is csak elvétve mernek tenni egy-egy kirándulást, — szép koloraturáját, futamait, trilláit, staccatoit, s az érzést és kifejezést, melylyel az egész nagy áriát énekelte: egyszerre fölriadt a taps, a közönség el volt ragadtatva, s kilenczszer hivta ki az énekesnőt, a mi nálunk nem mindennapi dolog. Az „Alvajáró“-val s „Lucia“ ismétlésével még inkább megszilárditá diadala teljességét, s most már a mi kényes publikumunk és még kényesebb kritikánk is elismeri, hogy oly énekesnővel van dolgunk, a ki ha még ma nem is Lind Jenny, vagy Patti, de már most, kezdő létére is oly művésznő, kiben miden föltétel megvan, hogy, kedvező körülmények

GERSTER ETELKA.